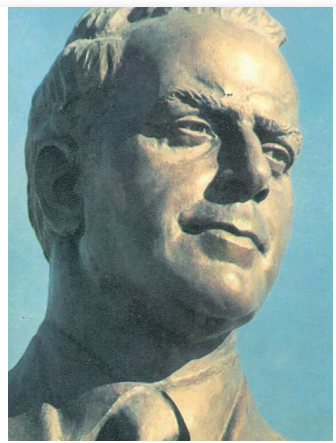

Milli azadlıqdan
şirin nemət yoxdur!

J. Əliyev

**YENİ
AZƏRBAYCAN**

Azərbaycan dövlət mülkiyyəti Azərbaycan xalqına milli sərvətdir.
Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur. Yeni Azərbaycan Partiyasının orqanı.

15 iyun
2024-cü il,
şənbə
№ 107 (6693)
Qiyməti
60 qəpik

Qurtuluşdan başlanan tarix...

15 iyundan ZƏFƏRLƏRƏ!

➔ Bax səh. 2

Milli-mənəvi birliyin, xeyirxahlıq və mərhəmət duyğularının təntənəsi...

➔ Bax səh. 2

Şuşa Bəyannaməsi: böyük Türk birliyinin simvolu

➔ Bax səh. 3

Şuşada keçiriləcək beynəlxalq konfrans iştirakçıları Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını, Şəhidlər xiyabanını və "Türk şəhidliyi" abidəsini ziyarət ediblər

➔ Bax səh. 4

Hökumət ötən il bütün məqsəd və hədəflərinə nail olub

Milli Məclis "Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il dövlət büdcəsinin icrası haqqında" qanun layihəsini III oxunuşda müzakirədən sonra qəbul edib. Qanun layihəsi və müvafiq hesabat 2023-cü ildə Azərbaycanda formalaşmış makroiqtisadi mühiti, dövlət maliyyəsinin idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi, 2023-cü il...

➔ Bax səh. 5

Uca Yaradana yaxınlığın sevinci

Əziz günlərin sevincini yaşayırq. İyunun 16-da bütün İslam dünyasında olduğu kimi, Azərbaycanda da müqəddəs Qurban bayramı qeyd olunacaq. Əsrlərin sınağından çıxaraq bu günümüzədək gəlib çatan Qurban bayramı müsəlmanların mənəvi birlik, həmrəylik və qardaşlıq rəmzinə çevrilib. Təməlinde humanizm, paylaşmaq, məfkurəyə sadıqlıq kimi bəşəri ideyaların dayandığı Qurban bayramı insanları bir-birinə daha...

➔ Bax səh. 4

Naxçıvan təxribatında kilsə izləri...

Ermənistan ilə Azərbaycan arasındakı sülhün əsas komponentlərindən biri kimi xarakterizə olunan delimitasiya və demarkasiya prosesinin ilkin mərhələsinin uğurla icra edilməsi, təxminən 13 kilometrlik ərazidə sərhədlərin müəyyənəlməsi reванşistləri yenidən hərəkətə keçirib. Keşiş Qalstanıyanın başçılığı altında başladılan anti-Paşinyan hərəkətinin əsas məzhi bölgədə yeni siyasi münasibətlər sistemi formalaşdıracaq...

➔ Bax səh. 5

Dünya Fransadan tələb edir!

Xəbər verildiyi kimi, bu günlərdə Bakı Təşəbbüs Qrupunun (BTQ) dəstəyi ilə Afrikanın müxtəlif ölkələrindən olan bir qrup jurnalist, tanınmış blogger və vətəndaş cəmiyyəti fəalları, eləcə də Yeni kaledoniyalı jurnalistlərin iştirakı ilə "Dekolonizasiya, beynəlxalq diplomatiya və müasir dünyada kommunikasiyanın rolu" mövzusunda hibrid formatda dəyirmi masa müzakirələri və mətbuat konfransı təşkil olunub. İki paneldən ibarət dəyirmi masa müzakirələri beynəlxalq təhlükəsizlik, diplomatiya, effektiv kommunikasiyaların...

➔ Bax səh. 6

Milli-mənəvi birliyin, xeyirxahlıq və mərhəmət duyğularının təntənəsi...

Hörmətli həmvətənlər!

Sizi və dünyanın müxtəlif guşələrində yaşayan bütün soydaşlarımızı müqəddəs Qurban bayramı münasibətilə ürəkdən təbrik edir, ən xoş arzu və diləklərimi yetirirəm.

Dünya müsəlmanlarının mənəvi həmrəyliyinə təcəssümü olan Qurban bayramında mömin insanlar Allah və din yolunda hər cür fədakarlığa hazır

olduqlarını nümayiş etdirmək fürsəti qazanır, Uca Yarıdana yaxınlığın sevincini yaşayırlar.

Bəşər mədəniyyətinə və elmi-fəlsəfi fikir xəzinəsinə misilsiz töhfələr vermiş Azərbaycan xalqının dünyagörüşünün təşəkkülündə və milli-mədəni inkişafında İslam dini mühüm mərhələ təşkil edir. Ayrı-ayrı xalqların və dinlərin mənsublarının məhrəbən ailə kimi

yasadıqları ölkəmizdə qarşılıqlı hörmət və etimada əsaslanan nümunəvi birgə yaşayış mühitinin formalaşmasında və etnik-mədəni müxtəlifliyin günümüzədək qorunub saxlanılmasında mütləq islamı dəyərlərin rolu dənizməzdir.

Dini bayramlar, o cümlədən Qurban mərasimləri cəmiyyətimizdə milli-mənəvi birliyin, xeyirxahlıq və mərhəmət duyğularının təntənəsinə çevrilir. Bu

mübarək bayram günlərində ölkəmizin hər yerində geniş xeyriyyəçilik və sosial yardımlaşma tədbirləri həyata keçirilir, şəhidlərimizin ölməz xatirəsi ehtiramla yad olunur.

Əziz bacı və qardaşlarım! Xalqımızın firavanlığı və əmin-amanlığı naminə etdiyiniz duaların və kəsdiyiniz qurbanların Tanrı dərgahın-

da qəbul olunması diləyi ilə bir daha hər birinizə səmimi təbriklərimi çatdırır, ailələrinizə firavanlıq, süfrələrinizə xeyir-bərəkət arzulayıram.

Qurban bayramınız mübarək olsun!

İlham Əliyev
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti
Bakı şəhəri, 14 iyun 2024-cü il

Tarix boyunca qəlbində azadlıq ideyaları daşıyan Azərbaycan xalqı bugünkü güclü, milli iradəyə malik tam müstəqil dövlət qurmağa bir sıra tələyüklü məqamlardan keçərək nail olub. Xalqımız, ölkəmiz belə müstəsna önəm daşıyan məqamlardan birini tarixin bu günündə - 15 iyun 1993-cü ildə yaşayıb. Həmin gün bütün varlığı ilə doğma Vətənə bağlı olan müdrik siyasətçi Heydər Əliyev respublikamızda xalqın təkidli

Qurtuluşdan başlanan tarix... 15 iyundan ZƏFƏRLƏRƏ!

tələbi ilə siyasi hakimiyyətə qayıtdı. Bundan sonra Onun aldığı müdrik qərarlar sayəsində müstəqilliyimiz üçün yaranan daxili və xarici təhdidlərə

son qoyuldu, ölkəmiz sabitliyə qovuşdu və inkişafa istiqamətləndi. Beləliklə, 15 iyun Azərbaycan tarixinə Milli Qurtuluş Günü kimi daxil

oldu. Prezident İlham Əliyev müxtəlif auditoriyalarda çıxışlarında və nitqlərində 15 iyun - Milli Qurtuluş Günü müstəqil Azərbaycanın tarixin-

dəki rolunu həmişə yüksək dəyərləndirib. Dövlətimizin başçısı bildirib ki, Qurtuluş Günü bugünkü realıqları şərtləndirən gündür. “Qurtuluş Günü müasir Azərbaycan tarixində döniş nöqtəsi idi. Ulu Öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıtması nəticəsində Azərbaycanda sabitlik bərpa edildi, inkişafa start verildi və bugünkü Azərbaycan dünya miqyasında seçilən ölkələrdən biridir”, - deyər dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

Bütün zamanların ölməz Lideri

Hər bir ölkənin, xalqın tarixində liderlərin müstəsna rolu var. Məhz onlar ən kritik dövrlərdə hadisələrə, proseslərə yön verərək insanlara nicat gətirirlər. Azərbaycan üçün belə xilaskar Lider qurtuluş fəlsəfəsinin banisi Heydər Əliyevdir. Bu gün ümummilli səviyyədə dərk olunur ki, O, Azərbaycan üçün bütün zamanların ölməz Lideri olaraq yaşayacaq. İllər ötür, birləri Onun fiziki yoxluğundan ayrılan zaman məsafəsi uzanır. Ancaq təzə bir baxın: O dahi şəxsiyyət bizə gətirdikcə daha yaxın olur. Biz Onu yalnız söhbətlərdə, xatirələrdə anıb yada salmırıq. Bu parlaq şəxsiyyət-Liderin yeri və rolu, qoyduğu silinməz izlər respublika həyatının bütün sahələrində real olaraq aydın görünür. Heydər Əliyevin zamanında milli mənafe naminə fəaliyyətdən Azərbaycanın hər bir ailəsinə dəyər və yaxud bəzən pay düşüb, hər birimiz şəxsi həyatımızdakı firavanlığa, yaxşı təhsil almağımıza görə Ona minnətdarlıq, borcluyuq.

Heydər Əliyev barəsində söhbət açanda ilk növbədə Onun müdrikliyi və milli təəssübkeşliyi, xalqına bağlılığı yada düşür. Bu iki cəhət Onun sayısız-hesabsız müsbət məqamlarla səciyyələnən və hər bir azərbaycanlıda sonsuz qürur hissi doğuran portretində parlaq şəkildə nəzərə çarpır. O, uzaqgörən olduğu qədər də milli təəssübkeş idi, bu Vətənin, bu xalqın oğlu olduğuna görə sonsuz qürur duyurdu.

İnsan müxtəlif bacarıqlara malik ola bilər. Ancaq milli təəssübkeşlik yoxdursa, bu bacarıqlardan Vətənə, cəmiyyətə böyük fayda gəlməyəcək. Heydər Əliyevin isə uzaqgörənliklə və Vətənə, xalqa sonsuz bağlılıqla yaratdığı maddi və mədəni irs bundan sonra da onilliklər boyu Azərbaycanın inkişafına xidmət edəcək.

Məlumdur ki, Heydər Əliyev Azərbaycana bir-birindən fərqli qütblərdə dayanan iki ideoloji formasiyada rəhbərlik

edib. Lakin şərait, ideoloji tələblər müxtəlif olsa da, Heydər Əliyevin milli ruhu və uzaqgörənliyi Onun Azərbaycana rəhbərlik etdiyi hər iki dövrdə - istər keçmiş sovet dövründə, istərsə də müstəqillik illərində respublikamızın böyük uğurlar əldə etməsinə yol açdı. Keçmiş sovet dövrü milli respublikalar, o cümlədən də Azərbaycan üçün bir sıra qadağalarla səciyyələndirdi. 1969-cu ildə Azərbaycanın rəhbərliyinə gələn Heydər Əliyev isə rejimin buxovlarını məhəmətlə sındıraraq milli dirçəlişə, gələcəkdə müstəqil yaşamağa zəmin ola biləcək fundamental əsaslar yaratmağa nail oldu. Heydər Əliyev qısa müddətdə respublikamızı keçmiş ittifaqın aqrar əlavəsindən çıxardaraq yüksək texnologiyalı sənaye inkişafına istiqamətləndirdi.

Heydər Əliyevin Azərbaycanın sabahı naminə misilsiz fəaliyyəti bütün mühüm istiqamətləri əhatə edirdi. Bu sırada Onun milli mədəniyyətə, ədəbiyyata, Azərbaycan dilinə böyük qayğısını xüsusi qeyd etmək lazımdır. Milli-mədəni irsin xalqın özünüdərk hissinin yüksəlməsində rolu yüksək qiymətləndirən Heydər Əliyev ənənələrin qorunub saxlanılmasını, Bakıda ədəbiyyat və incəsənət xadimlərinə abidələrin ucaldılmasını, klassik şair və yazıçıların əsərlərinin çapını daim diqqət mərkəzində saxlayırdı ki, bütün bunlar da insanlarda milli mənsubiyyətə görə sonsuz qürur yaradırdı.

Heydər Əliyevin zamanında məqsədyönlü şəkildə yaratdığı zəngin irs sonralar müstəqil Azərbaycanın iqtisadi və mədəni əsaslarına çevrildi. Bu zəngin irsdən kənarda müstəqil respublikamızın nə iqtisadiyyatını, nə də mədəniyyətini təsəvvür etmək mümkün deyil. Prezident İlham Əliyev Azərbaycanın sovet hakimiyyəti illərində müstəqil olmasa da, inkişaf etdiyini, xüsusilə də ötən əsrin 70-80-ci illərində Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında həm iqtisadi, həm də sosial sahədə böyük uğurlar qazandığını məmnunluq hissi ilə diqqətə çatdıraraq vurğulayıb: “70 il Azərbaycan xalqı Sovet İttifaqının tərkibində yaşayırdı. Baxmayaraq ki, müstəqil deyildik, Azərbaycan xalqı inkişaf edirdi. Xüsusilə 1970-1980-ci illərdə Ulu Öndər Heydər Əliyevin rəhbərliyi ilə Azərbaycan sürətlə inkişaf etmişdir, həm iqtisadi, həm sosial sahədə böyük uğurlar qazanmışdır”.

Naxçıvandan başlayan mücadilə

Qeyri-sağlam məntiqə keçmiş ittifaq rəhbərliyindən uzaqlaşdırılan Heydər Əliyev həyatının sonrakı mərhələsində əvvəlcə blokada şəraitində olan Naxçıvanı qorudu və yaşadı, bundan ardınca isə bütün Azərbaycan miqyasında xilaskarlıq missiyası yerinə yetirdi. Məlumdur ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Sovetinin - 17 noyabr 1990-cı il tarixində çağırılan sessiyasına Heydər Əliyev Sədrlik edirdi. Həmin sessiyada Heydər Əliyevin cəsarəti, milli təəssübkeşliyi, xalqına bağlılığı bütün cəhətləri ilə bir daha özünü büruzə verdi. Sessiyada Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Naxçıvan Ali Sovetinin adı dəyişdirilərək Naxçıvan Respublikasının Ali Məclisi adlandırılması haqqında qərar çıxarıldı, eyni zamanda, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin o vaxtlar çoxlarının tanımadığı üçrəngli bayrağı Naxçıvan Ali Məclisində qaldırıldı. Xatırladaq ki, həmin dövrdə hələ Sovet İttifaqı kommunist partiyası fəaliyyət göstərirdi. Heydər Əliyev isə təhdidlərdən, Özü və ailəsi üçün yarana biləcək təhlükələrdən çəkinməyərək respublikamızın gələcək taleyi baxımından müstəsna əhəmiyyət daşıyan qərarların qəbul olunmasına nail oldu. Bir qədər sonra - 1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan Respublikasının Ali Soveti Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin vəsatətinə baxaraq üçrəngli bayrağın Azərbaycanın dövlət bayrağı

kimi qəbul edilməsi haqqında qərar verdi.

1991-ci il sentyabrın 3-də Naxçıvan Ali Məclisinin Sədri seçilən Heydər Əliyev Özünlün şəxsi nüfuzundan və yüksək diplomatik bacarığından istifadə edərək qonşu Türkiyənin, İranın siyasi rəhbərliyi ilə təmasları gücləndirdi və blokada şəraitində yaşayan muxtar respublikanı erməni təcavüzündən, aclıqdan, səfalətdən qorudu. Eyni zamanda, Heydər Əliyev xalqda müstəqillik uğrunda mübarizə əzmini möhkəmləndirməyə çalışırdı. Onun çağırışı ilə Naxçıvanın 1991-ci il martın 17-də keçmiş Sovet İttifaqının saxlanılması ilə bağlı keçirilən referendumda qatılmaması Azərbaycan xalqının müstəqillik ideyalarına inamını artırdı, insanlarda mübarizə əzmi yaratdı. Prezident İlham Əliyev Yeni Azərbaycan Partiyasının (YAP) VII qurultayında nitqində Heydər Əliyevin Naxçıvanda fəaliyyətinə xüsusi diqqət cəkərək bildirib: “Digər önəmli əməl Heydər Əliyevin Naxçıvan dövrü ilə bağlıdır. Çünki o vaxt Naxçıvan həm Ermənistanın hücumlarına məruz qalırdı, eyni zamanda, o vaxt Azərbaycan rəhbərliyinin əsaslı hücumlarına, təqiblərinə məruz qalırdı. Faktiki olaraq Naxçıvan şəraitindəki respublika işsiz, qazsız, susuz, heç bir maddi imkan olmadan yaşayırdı və Heydər Əliyev amili burada əsas rol oynayırdı. Ermənilər nə qədər cəhd etsələr də, Naxçıvanda öz istəklərinə nail ola bilmədilər. Halbuki Qarabağdan sonra onların növbəti hücum hədəfi Naxçıvan idi. Heydər Əliyev və Onun ətrafında birləşmiş insanlar Naxçıvanı qoruya bildilər, düşməni yerinə oturtular və orada sərəhdə gedən ittiədli döyüşlərdə qalib gəldilər”.

Azərbaycan miqyasında xilaskarlıq missiyası...

Müstəqilliyimizin ilk illərinin mənzərəsini göz önündə canlandırılanda Heydər Əliyev dühasının hüdudsuzluğu, Onun Bakıya qayıdışının və paytaxtda ölkəyə rəhbərliyə başlamasının nə qədər böyük məna kəsb etdiyi barədə konkret təsəvvür yaranır. Ötən əsrin doxsanıncı illərinin əvvəllərində bütövlükdə Azərbaycanda çox ağır vəziyyət hökm sürürdü. 1992-ci ilin yazında qeyri-legitim yolla hakimiyyətə gələn AXC-“Müsavat” iqtidarının sərəstəsizliyi ucbatından müstəqilliyimiz cəddi təhdidlərlə üz-üzə qalmışdı. Problemlər gətirdikcə artır, kaos dərinləşirdi. Hakimiyyət strukturlarına, o cümlədən silahlı birləşmələrə nəzarəti itirən ozamankı Azərbaycan iqtidarı 1993-cü ilin yayında ölkəni vətəndaş müharibəsi təhlükəsi ilə üz-üzə qoydu. Belə ağır məqamda insanları təkidlə Heydər Əliyevin Azərbaycanı siyasi rəhbərliyinə qayıtmasını tələb edirdilər. Heydər Əliyev həmin ağır günlərdə xalqı tək buraxmadı və respublikamızın rəhbərliyinə qayıtmağa razılıq verdi. O, iyunun 9-da Bakıya gəldi. Heydər Əliyev 13 iyun parlamentdə çıxış etdi, Gəncəyə gedib oradakı

vəziyyətlə tanış oldu. 15 iyununda isə Heydər Əliyev Azərbaycan Ali Sovetinin Sədri seçildi. Beləliklə, respublikamız diletant, naşı və horis insanların hakimiyyətindən qurtuldu. Azərbaycanın sabitlik və inkişafı səciyyələnen qurtuluş tarixi başladı.

Azərbaycan xalqının böyük etimadı 3-dən 1998-ci il oktyabrın 11-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti seçildi. Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycana rəhbərlik etdiyi 1993-2003-cü illərdəki fəaliyyəti, heç şübhəsiz ki, dövlət quruculuğunun bütün istiqamətlərini əhatə edirdi. Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illik yubileyi münasibətilə təşkil olunan rəsmi qəbulda söylədiyi nitqində ölkəmizin real müstəqilliyinin əsasını 1993-cü ildə Heydər Əliyev tərəfindən qoyulduğunu xatırladaraq vurğulayıb: “1993-cü il tariximizdə döniş nöqtəsi olmuşdur. Əslində, bizim müstəqil tariximiz o ildən başlamışdır. Çünki 1991-1993-cü illərdə müstəqillik formal, şərti xarakter daşıyırdı. Azərbaycan demək olar ki, xaricdən idarə olunurdu. Biz hamımızı bunu yaxşı bilirlik. Ona görə Azərbaycan xalqı haqlı olaraq Heydər Əliyevi Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin banisi, Azərbaycan dövlətinin qurucusu kimi tanıyır və bu, tarixi həqiqətdir”.

Qurtuluşdan tarixi zəfərlərə

1993-cü ildən başlayan qurtuluş yolu ilə inamlı irəliləyən Azərbaycan böyük uğurlara imza atıb. Bu uğurların təməlinə dayanan əsas əməl isə Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasətin son 20 ildə Prezident İlham Əliyev tərəfindən inamlı davam etdirilməsidir. Prezident İlham Əliyev hələ 2003-cü ildə ilk dəfə dövlət başçısı statusunda fəaliyyətə başlayarkən bəyan etdi ki, Onun üçün bundan sonra əsas vəzifə Heydər Əliyev siyasətini davam etdirmək olacaqdı. O, verdiyi vədə sadıq qalaraq Ulu Öndərin əsasını qoyduğu siyasəti həm yüksək səviyyədə davam etdirib, həm də müasir çağırışları nəzərə alaraq yeni çağırışlara daha da zənginləşdirib.

Azərbaycanda Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasətin dövlətimizin başçısı tərəfindən məqsədyönlü şəkildə davam etdirilməsi ölkəmizin bugünkü müsbət realıqlarını yaradıb. Prezident İlham Əliyevin vurğuladığı kimi, biz Azərbaycanda güclü, özünə güvənən, müstəqil dövlət qururuq. Bu dövlət

əbədi yaşamaladı və uğurla yaşamaladı.

Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu siyasətin vərsiliyinin təmin olunması sayəsində respublikamız özünün iqtisadi müstəqilliyini və bu əsasda siyasi müstəqilliyini tam təmin edib. Bu gün Azərbaycan heç bir kənar gücdən asılı deyil, beynəlxalq səviyyədə özünün milli maraqlarını qətiyyətlə qoruyur. Qısa müddətdə respublikamız regionun lider dövlətinə çevrilib. Eyni zamanda, dünyada Prezident İlham Əliyevin beynəlxalq həmrəyliyin möhkəmlənməsini hədəfləyən təşəbbüsləri, ölkəmizin mövqeyi nəzərə alınaraq qəbul olunur. Qurtuluş yolu ilə inamlı irəliləyən müstəqil Azərbaycanın ən böyük uğurları isə 44 günlük müharibəsində və 23 saatlıq üçrəngli bayrağımız əzəmətlə dalğalanır. Postmüharibə dövründə işğaldan azad olmuş ərazilərdə gənşmiyyətlili quruculuq-bərpa işləri həyata keçirilir, artıq Böyük Qayıdışa start verilib. Bütün bunlar isə müstəqil Azərbaycanın gücünü və qüdrətini nümayiş etdirir.

Mübariz ABDULLAYEV

Şuşa Bəyannaməsi: böyük Türk birliyinin simvolu

Geridə qalan 3 ildə...

XXI əsr “Türk əsri” adlandırılır. Təbii ki, bu fikrin arqumentləşdirilmiş təsdiqi həm də yaşadığımız yüzilin arxasında qalan rübündə baş verənlərdir - türk xalqları arasında əlaqələrin gücləndirilməsi, dövlətlərarası münasibətlərin, xalqlararası etimad və inamın daha da yüksəldilməsi bu amili təsdiqləyir. Artıq böyük bir ailəyə çevrilmiş

Türk dünyası yeni münasibətlər sistemi formalaşdırıb. Xüsusilə, iki qardaş ölkənin Azərbaycan ilə Türkiyənin arasındakı bağların möhkəmlənməsi, sarsılmazlığı, əbədiyyəti çox mətləbdən xəbər verir.

Bəli, Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri qardaşlıq, dostluq və yaxın qonşuluq nümunəsidir - bütün dünya üçün,

xüsusilə Türk dünyası üçün bu nümunə sülhün - əmin amanın, etimadın və sevginin, ən çətin anda, ən xoş gündə yanaşı addımlamağın, çiyin-çiyinə dayanmağın etalonu kimi çıxış edir. İki ölkə arasında bütün əlaqələr: siyasi, mədəni, iqtisadi və digər sahələrdəki əməkdaşlıq əlaqələri dostluq və qardaşlıq kimi dəyərlər üzərində güclənir. Tarixi əsasını hələ minilliklər öncədən başlayan, müasir tarixdə isə Ulu Öndər Heydər Əliyevin ifadə etdiyi kimi, “Bir millət, iki dövlət” prinsipi ilə inkişaf edən Türkiyə-Azərbaycan münasibətlə-

ri möhkəm təməllər üzərində qurulub. 1993-cü ildə məhz Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin xalqın təkid və tələbi ilə hakimiyyətə qayıdışının ardından iki ölkə arasındakı münasibətlər qardaşlıq, strateji əməkdaşlıq və tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlib. Ulu Öndərin siyasi kursunu uğurla davam və inkişaf etdirən Prezident İlham Əliyev də öz xarici siyasətində hər zaman dost, qardaş ölkə olaraq Türkiyənin mənafeyini və maraqlarını qoruyur, dəstəkləyir. Qardaş Türkiyə də qəbul etdiyi qərarlarda, apardığı siyasi xətdə Azərbay-

canın milli maraqlarını nəzərə alır. Tarixən eyni soy-kökə malik olan Azərbaycanın və Türkiyənin qarşılıqlı olaraq bir-birlərinin nailiyyətlərindən qürur duymaları, o cümlədən bu nailiyyətlərin davamının, inkişafının olması istiqamətində fəaliyyət göstərməsi hər zaman qeyd olunub. Azərbaycan və Türkiyə dünyada bir-birinə mənəvi-siyasi cəhətdən ən yaxın iki dövlətdir. Gücünü, siyasətini, milli hədəflərini, inkişaf yolunu birgə müəyyənləşdirən, birgə seçən Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı bütün mənalarda sarsılmazdır...

İki qardaş xalqın bir yumruğa çevrilməsi...

Bu birliyin təməlində qardaşlıq, inam, etimad dayanır. Bu dəyərlər üzərində qurulan strateji müttəfiqlik nöinki regionda, bütövlükdə Avroasiyada yeni siyasi münasibətlər sistemi formalaşdırdı. Birliyi, həmrəyliyi sözdə yox, əməldə nümayiş etdirən Azərbaycan ilə Türkiyə ən çətin sədləri belə yanaşı keçmək qərarını verdilər - İkinci Qarabağ müharibəsi Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının sarsılmazlığını və möhkəm təməllərə əsaslandığını bir daha nümayiş etdirdi. İki ölkə, sözün əsl mənasında, yeni bir dostluq və qardaşlıq dastanı yazdı, tarixi salnamə yaratdı. İki ölkənin çiyin-çiyinə duruşu, Türkiyənin siyasi dəstəyi qələbəmizdə böyük əhəmiyyət daşıdı. Təsədüfi deyildi ki, qələbə bəyanatının imzalanmasının səhəri, noyabrın 10-da Prezident İlham Əliyev Türkiyənin o dövrdə xarici işlər naziri Mövlud Çavuşoğlu, milli müdafiə naziri Hulusi Akarı və Milli Kəşfiyyat İdarəsinin rəisi Hakan Fidanı qəbul edərkən bildirmişdi ki, 44 gün ərzində qardaş Türkiyənin dəstəyini biz hər an hiss edirdik, bütün Azərbaycan xalqı hiss edirdi: “Bu, bizim müştərək qələbəmizdir, Türkiyə-Azərbaycan birliyinin təsdiqidir. Bu gün bu birlik tarixdə bəlkə də ən yüksək səviyyədədir”.

Bəli, 44 günlük Vətən müharibəsi dövründə Türkiyənin və şəxsən Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Azərbaycana verdiyi siyasi dəstək, səsləndirdiyi bəyanatlar bütün dünya tərəfindən eşidildi - bu, sadəcə iki qonşu ölkənin bir-birinə dost əli uzatması deyildi - bu, iki qardaş xalqın bir yumruğa çevrilməsi idi. Azərbaycan öz hərbi gücü ilə öz torpaqlarını işğaldan azad etdi - Türkiyənin siyasi və mənəvi dəstəyi isə hadisələrin gedişatına کنار məkrlı qüvvələrin müdaxiləsinin qarşısını aldı. Təsədufi deyil ki, İkinci Qarabağ müharibəsində əldə edilən zəfər yalnız Azərbaycanın deyil, eləcə də Türkiyə və bütün türk dünyasının tarixi Qələbəsi kimi qiymətləndirilir.

Milli iradə...

Türkiyə-Azərbaycan qardaşlığı, birliyi qeyd edildiyi kimi yalnız dövlətlərarası müsbət əlaqələrin mahiyyəti ilə sərhədlənmir - bu münasibətlərin dərinləşməsi, vahid hədəfə, gücə çevrilməsi həm də iki dövlət liderlərinin qarşılıqlı səmimi qardaşlıq münasibətindən qaynaqlanır. Bu amil həm də xalqlar arasındakı qardaşlığın simvoluna çevrilir. Bütün dünya bu gün beynəlxalq tədbirlərdə hər iki Prezidentin yan-yana, əl-ələ irəlilədiyini görür. Artıq global miqyasda belə Azərbaycanın uğuru Türkiyənin, Türkiyənin uğuru isə Azərbaycanın nailiyyəti kimi qəbul

edilir. Bütün beynəlxalq platformalarda bu realıq hər kəs tərəfindən qəbul olunur - Türkiyə və Azərbaycan vahid hədəfə istiqamətlənmiş xarici siyasi kursa malikdir. Biz maraqlarımızı qarşılıqlı şəkildə dünyanın bütün tribunalarında qorumağımızı bacarıırıq.

Müasir beynəlxalq münasibətlər sisteminin mühüm struktur elementlərindən birinə çevrilmiş global xarakterli Türkiyə-Azərbaycan münasibətləri qarşılıqlı-faydalı əməkdaşlığa əsaslanaraq mütəmadi surətdə inkişaf etməkdə və yeni keyfiyyət cəhətləri ilə zənginləşməkdədir. Vurğulanması zəruri olan məqam budur ki, Azərbaycanla Türkiyənin qarşılıqlı-faydalı əməkdaşlığını uğurlu edən başlıca strateji əsaslar məhz

hər iki ölkənin regional miqyasda və beynəlxalq müstəvidə bir-birinə dəstək olması, eyni zamanda, Ankara ilə Bakının dünya siyasətində mövqelərinin sürətlə güclənməsidir. Məhz bu faktor beynəlxalq münasibətlər sisteminə hər iki ölkənin qarşılıqlı-faydalı əməkdaşlığını şortləndirməkdədir. Bütün bunlar isə ölkələrarası strateji əməkdaşlığa əsaslanan tərəfdaşlıq münasibətlərini gücləndirməklə regional təhlükəsizliyin təmin olunmasına mühüm töhfələr verir.

müddətli sülhün təmin edilməsi istiqamətində birgə səylərin artırılmasının zəruriliyi vurğulanı.

Bəyannamədə tərəflərdən hər hansı birinin müstəqilliyinə, suverenliyinə, ərazi bütövlüyünə, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərinin toxunulmazlığına və ya təhlükəsizliyinə qarşı üçüncü dövlət və ya dövlətlər tərəfindən təhdid və ya təcavüz edildiyi təqdirdə, birgə məsləhətləşmələr aparılması, bu təhdid və ya təcavüzün aradan qaldırılması məqsədilə BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə müvafiq təşəbbüs həyata keçirilməsi, BMT Nizamnaməsinə uyğun olaraq bir-birinə lazımı yardım göstərilməsi, Silahlı Qüvvələrin güc və idarəetmə strukturlarının əlaqələndirilmiş fəaliyyətinin təşkili nəzərdə tutulur. Bəyannamədə iki qardaş ölkənin silahlı qüvvələrinin müasir tələblərə uyğun olaraq yenidən formalaşdırılması və modernləşdirilməsi istiqamətində birgə səylərin göstərilməsi, müdafiə qabiliyyətinin və hərbi təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsinə yönələn tədbirlərin həyata keçirilməsi, iki ölkənin silahlı qüvvələrinin birlikdə fəaliyyət qabiliyyətinin artırılması, müasir texnologiyalara əsaslanan silah və sursatların idarə olunmasında sıx əməkdaşlığı və bu məqsədlə səlahiyyətli struktur və qurumların əlaqəli fəaliyyətinin təmin edilməsi kimi müddəalar öz əksini tapıb. Buraya, həmçinin hər iki ölkənin Təhlükəsizlik şuralarının milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə mütəmiz olaraq birgə iclaslarının keçirilməsi və bu icaslarda milli mənafə, ölkələrin maraqlarına toxunan regional və beynəlxalq təhlükəsizlik məsələlərinin müzakirəsinin aparılması daxildir.

Regional təhlükəsizlik amili...

Azərbaycan-Türkiyə strateji tərəfdaşlığının fonunda reallaşdırılan əməkdaşlıq platformaları regional miqyaslı strateji təmasları sıxlaşdıraraq bölgənin siyasi, iqtisadi və hərbi təhlükəsizliyinin təmin olunmasına xidmət edir. Bakı-Ankara tərəfdaşlığı regional miqyaslı, global xarakterli müxtəlif enerji layihələrinin reallaşdırılmasını mümkün edib ki, bu da bölgənin iqtisadi inkişafını təmin edib, həmçinin iqtisadi təhlükəsizliyin təmin olunması işinə özünəməxsus fundamental töhfələr verib.

Digər tərəfdən, ölkələrarası mövcud strateji tərəfdaşlıq

münasibətləri regionda perspektiv əməkdaşlıq platformalarının gerçəkləşdirilməsini də mümkün edir. Siyasi-diplomatik münasibətlərin sabit inkişaf tempi ilə davam etməsi, iqtisadi əlaqələrin hər iki ölkənin milli maraqlarına cavab verməsi, eyni zamanda, müxtəlif sahələrdə dərin əməkdaşlıq münasibətlərinin davam etdirilməsi deməyə əsas verir ki, Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri daimi xarakter daşıyır. Bu isə nöinki regional təhlükəsizlik sisteminin daha da möhkəmləndirilməsi, hətta beynəlxalq təhlükəsizliyin təmin olunmasına əhəmiyyətli töhfələr bəxş edir.

Strateji müttəfiqliyin təsdiqi...

Azərbaycanla Türkiyə arasında 2021-ci ilin 15 iyun tarixində imzalanan Şuşa Bəyannaməsi müstəqillik, suverenlik, ərazi bütövlüyü, beynəlxalq səviyyədə tanınmış sərhədlərin toxunulmazlığı, dövlətlərin daxili işlərinə qarışmamaq prinsiplərini rəhbər tutan, milli maraq və mənafelərini müdafiə və təmin etməyə yönəlmis müstəqil xarici siyasət həyata keçirən hər iki ölkə tərəfindən müttəfiqlik münasibətlərinin qurulmasının siyasi və hüquqi mexanizmlərini müəyyənləşdir-mək baxımından mühüm əhəmiyyət kəşb etdi. Sənəddə Vətən müharibəsində Azərbaycanın şanlı qələbəsi sayəsində regionda yaranan yeni reallıqlar nəzərə alındı. Bəyannamədə müharibədən sonrakı mərhələdə Qafqaz regionunda sabitliyin, təhlükəsizliyin möhkəmləndirilməsi, bütün iqtisadi-nəqliyyat əlaqələrinin bərpası, eləcə də region dövlətləri arasında münasibətlərin normalaşdırılması və uzun-

Bu qardaşlıq, bu dostluq və birgəlik özünün rəsmi təsdiqini tapdı -

rəfindən təhdid və ya təcavüz edildiyi təqdirdə, birgə məsləhətləşmələr aparılması, bu təhdid və ya təcavüzün aradan qaldırılması məqsədilə BMT Nizamnaməsinin məqsəd və prinsiplərinə müvafiq təşəbbüs həyata keçirilməsi, BMT Nizamnaməsinə uyğun olaraq bir-birinə lazımı yardım göstərilməsi, Silahlı Qüvvələrin güc və idarəetmə strukturlarının əlaqələndirilmiş fəaliyyətinin təşkili nəzərdə tutulur. Bəyannamədə iki qardaş ölkənin silahlı qüvvələrinin müasir tələblərə uyğun olaraq yenidən formalaşdırılması və modernləşdirilməsi istiqamətində birgə səylərin göstərilməsi, müdafiə qabiliyyətinin və hərbi təhlükəsizliyinin möhkəmləndirilməsinə yönələn tədbirlərin həyata keçirilməsi, iki ölkənin silahlı qüvvələrinin birlikdə fəaliyyət qabiliyyətinin artırılması, müasir texnologiyalara əsaslanan silah və sursatların idarə olunmasında sıx əməkdaşlığı və bu məqsədlə səlahiyyətli struktur və qurumların əlaqəli fəaliyyətinin təmin edilməsi kimi müddəalar öz əksini tapıb. Buraya, həmçinin hər iki ölkənin Təhlükəsizlik şuralarının milli təhlükəsizlik məsələləri üzrə mütəmiz olaraq birgə iclaslarının keçirilməsi və bu icaslarda milli mənafə, ölkələrin maraqlarına toxunan regional və beynəlxalq təhlükəsizlik məsələlərinin müzakirəsinin aparılması daxildir.

Qələbənin simvolu olan şəhər...

Qardaşlığın və birliyin rəsmi təsdiqi olan bu sənəd mədəniyyət paytaxtımız, qələbəmizin simvolu, Zəfərimizin nüvəsi sayılan Şuşada imzalanmaqla xüsusi anlam qazandı. Şuşa Bəyannaməsi Türkiyə ilə Azərbaycanı rəsmən müttəfiq etdi - Şuşada imzalanan bu tarixi əhd Türk dünyasının, Türk ailəsinin uğurlu gələcəyinin təməlidir. Şuşa Bəyannaməsi böyük Türk birliyinin təəcəssümüdür. Eyni zamanda, Şuşa Bəyannaməsi iki ölkə arasındakı birliyin daha yüksək səviyyəyə qalxması baxımından mühüm əhəmiyyət kəşb edən tarixi sənəddir. Bu sənəd Azərbaycanın müstəqilliyi dövründə iki qardaş ölkə arasında imzalanan, hərbi təhlükəsizlik məsələlərini, onun müxtəlif parametrlərini özündə tam şəkildə göstərməkdədir. Məhz bu baxımdan Şuşa Bəyannaməsini regionda yeni geosiyasi və geoqişadi münasibətlərin başlanğıcı belə saymaq mümkündür.

Şuşa həm də bu ilin iyulunda Türk Dövlətləri Təşkilatının qeyri-rəsmi Zirvə toplantısına ev sahibliyi edəcək - bu da bir simvolik xarakter daşıyır. Artıq ərazi bütövlüyü təmin edilmiş, suverenliyi bərpa olunmuş Azərbaycanla bir yerdə Türk birliyi gələcək inkişaf konsepsiyasını Şuşada müzakirə edir...

Bəyannamənin imzalanmasından ötən dövr ərzində demək olar ki, bütün sahələrdə konkret proqramlar əsasında birgə fəaliyyət nümayiş etdirilməkdədir. Türkiyə və Azərbaycan “Şuşa Bəyannaməsi”nin imzalanması ilə xarici siyasət istiqaməti üzrə vahid hədəflər üzrə uğurlu birgə fəaliyyət nümayiş etdirməkdədir. Regionun təhlükəsizliyi, davamlı sülhün formalaşdırılması ilə bağlı hər iki dövlət vahid program üzrə addımlar atır. Ən əsası isə milli müdafiə sahəsində mühüm fəaliyyət nümayiş olunur. Silahlı Qüvvələrin birgə təlimlərinin keçirilməsi təhlükəsizlik segmentinin daha da gücləndirilməsinə xidmət edir. Bu təlimlər, birgə fəaliyyət, bu sənəd isə rəsmi Türk ailəsi sayılan Türk Dövlətləri Təşkilatının gələcək inkişaf prioritetlərini müəyyənləşdirir.

Ortaq Türk gələcəyinin Şuşa səhifəsi...

Bələliklə, ötən 3 il ərzində Şuşa Bəyannaməsinin bəndləri üzrə birgə fəaliyyət planları, vahid konsepsiyalar işlənilib hazırlanır, təbiiq olunur. Xarici siyasətə əlaqədar aparılan birgə fəaliyyət bölgə üçün çox böyük önəm daşıyır. Xüsusilə, Mərkəzi Asiya-nı yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyması Türkiyə - Azərbaycan birliyinin yaratdığı mühüm mənəzərinin ştrixləridir. Bu birlik özlüyündə yaxın dövr üçün yeni inkişaf konsepsiyası deməkdir: Mərkəzi Asiya-Cənubi Qafqaz - Kiçik Asiya vahid siyasi-iqtisadi orqanizmə çevrilir. Türkiyə və Azərbaycanla yanaşı Qazaxıstan, Özbəkistan, Türkmənistan, Qırğızıstan kimi TDT üzvü dövlətləri sahib olduqları və qarşıdakı əsrin ən mühüm “sərvəti” sayılan beynəlxalq yolun üstünlüklərini özləri üçün dividendə çevirirlər. Şuşa Bəyannaməsi bu yaxınlaşmanın, birləşmənin, bütövləşmənin əsas mahiyyəti kimi çıxış edir. Türkiyə ilə Azərbaycanın nümunəsində böyük Türk ailəsi:

- Yeni enerji siyasəti ilə global enerji təhlükəsizliyi məsələsində əhəmiyyətli yer tutur;

- Geoqrafi üstünlüklərini iqtisadi dividendə çevirə bilir - burada Azərbaycanın və Türkiyənin təşəbbüsü ilə reallaşan tranzit nəqliyyat kommunikasiya xəttləri xüsusi vurğulanmalıdır;

- Sabit və təhlükəsiz daşınma xətti müəyyənləşdirir - burada da Azərbaycanın qəti qələbəsi ilə bitən Vətən müharibəsinin və lokal anti-terror tədbirlərinin nəticələri xüsusi əhəmiyyət daşıyır, Şuşa Bəyannaməsi təhlükəsizliyin təminatı qismində çıxış edir;

- Ortaq maraqları uzlaşdıraraq mədəni inteqrasiyanı gücləndirir;

- Eyni ortaqların fonunda həlledici xüsuslarda razılıqları formalaşdırır - məsələn, gömrük sahəsində əməkdaşlıq, ticarət dövryyəsinin artırılması, xüsusilə Ələt limanının vasitəsilə dünya bazarına çıxış əldə olunması.

Bu kimi faktorlar yeni dövr üçün Türk dünyasını bütün global cəmiyyətlər üçün diqqət mərkəzinə salır. Eyni zamanda, unudulmamalıdır ki, bütün bu üstünlüklər Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması ilə gerçəkləşir...

Qardaşlığın söykəndiyi dəyərlər...

Nəticə etibarilə, Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri mütəmadi inkişaf tendensiyasına malikdir və hər iki ölkənin qarşılıqlı-faydalı əməkdaşlığı müasir beynəlxalq münasibətlər sistemi üçün fundamental əhəmiyyət kəşb etməklə yanaşı, həm də regional təhlükəsizliyin qarantı qismində çıxış edir. Bu gün Azərbaycan yeni dünya çağırışlarına adekvat cavab verir - yaşıl dünya mesajı, iqlim dəyişikliyi probleminin həlli istiqamətində uğurlu fəaliyyət nümayiş etdirir. COP29-un Bakıda keçirilməsi Azərbaycan ilə yanaşı, həm də qardaş Türkiyənin üstünlüyünü ortaya qoyur - bu fakt birliyin, birgəliyin nail ola bilməyəcəyi nəticənin olmadığını göstərir. COP29 kimi böyük və məsuliyyətli bir tədbirə ev sahibliyi edəcək Azərbaycana bu işdə yəna də ən yaxın dəstəkcisi qardaş Türkiyədir - təsədufi deyil ki, bir neçə gün öncə Prezident İlham Əliyevin Türkiyəyə işğuzar səfəri çərçivəsində bu məsələ də müzakirə olundu. Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğan Şuşadakı qeyri-rəsmi Zirvə görüşündə iştirak edəcəyini bildirdi və COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi münasibətilə təbriklərini çatdırdı.

Pərviz SADAYOĞLU

Şuşada keçiriləcək beynəlxalq konfrans iştirakçıları Ulu Öndər Heydər Əliyevin məzarını, Şəhidlər xiyabanını və “Türk şəhidliyi” abidəsini ziyarət ediblər

Yeni Azərbaycan Partiyasının təşkilatçılığı ilə iyunun 15-də Şuşa şəhərində “Türk Dövlətləri Təşkilatı: geosiyasi reallıqlar və qlobal katektikizmlər fonunda yeni strateji hədəflərə doğru” mövzusunda keçiriləcək beynəlxalq konfransın iştirakçıları iyunun

14-də Fəxri xiyabanda müasir müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin xatirəsini ehtiramla yad edərək məzarı önünə əkilil qoyub, gül dəstələri düzüblər.

Görkəmli oftalmoloq-alim, akademik Zərifə Əliyevanın da əziz xatirəsi yad olunub, məzarı üzərinə tər güllər düzülüb. Sonra konfrans iştirakçıları Şəhidlər xiyabanını ziyarət ediblər. Azərbaycanın azadlığı və müstəqilliyi uğrunda mübarizədə

canlarını qurban vermiş qəhrəman Vətən övladlarının xatirəsi ehtiramla yad edilib, məzarları üzərinə tər güllər düzülüb, “Əbədi məşəl” abidəsinin önünə əkilil qoyulub.

Daha sonra “Türk şəhidliyi” abidəsi ziyarət edilib. Azərbaycanın istiqlaliyyəti uğrunda canlarından keçən, Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının əbədiyyatını, sarsılmazlığını əks etdirən bu məzarlıqda uyuyan qəhrəman və fədakar türk qardaşlarımızın xatirəsi anılıb, abidənin önünə əkilil qoyulub, gül dəstələri düzülüb.

Uca Yaradana yaxınlığın sevinci

Əziz günlərin sevincini yaşayırdı. İyunun 16-da bütün İslam dünyasında olduğu kimi, Azərbaycanda da müqəddəs Qurban bayramı qeyd olunacaq. Əsrlərin sınağından çıxaraq bu günümüzədək gəlib çatan Qurban bayramı müsəlmanların

mənəvi birlik, həmrəylik və qardaşlıq rəmzinə çevrilib. Təməlinə humanizmə, paylaşmağa, məfkurəyə sadiqlik kimi bəşəri ideyaların dayandığı Qurban bayramı insanları bir-birinə daha yaxın edir. Prezident İlham Əliyev Qurban bayramı

münasibətlə Azərbaycan xalqına ünvanladığı təbrikində bildirib ki, dini bayramlar, o cümlədən Qurban mərasimləri cəmiyyətimizdə milli-mənəvi birliyin, xeyirxahlıq və mərhəmət duyğularının təntənəsinə çevrilir. Bu mübarək bayram

günlərində ölkəmizin hər yerində geniş xeyriyyəçilik və sosial yardımlaşma tədbirləri həyata keçirilir, şəhidlərimizin ölməz xatirəsi ehtiramla yad olunur. “Dünya müsəlmanlarının mənəvi həmrəyliyinə təccüsmü olan Qurban bayramında

mömin insanlar Allah və din yolunda hər cür fədakarlığa hazır olduqlarını nümayiş etdirmək fürsəti qazanır. Uca Yaradana yaxınlığın sevincini yaşayırlar”, - deyərək dövlətimizin başçısı vurğulayıb.

Milli-mənəvi dəyərlərə bağlılıq siyasəti

Bu gün müstəqil Azərbaycan dünya miqyasında nümunəvi inkişaf modelinə malik olan, öz problemlərini öz gücünə həll edən, milli maraqlarını qətiyyətlə qoruyan güclü və ləyaqətli dövlət kimi tanınır. Respublikamızın inamli inkişafını təmin edən bir neçə fundamental amil sadalamaq mümkündür ki, bunların sırasında Azərbaycan dövlətinin ideoloji əsaslarının rolunu xüsusi qeyd edə bilərik. Qısa müstəqillik tarixində məqsədyönlü siyasət sayəsində dünya birliyinin suveren aktoru səviyyəsinə yüksələn respublikamızın ideoloji əsasları, daxili və xarici siyasətin prioritetləri məhz milli dəyərlər və milli maraqlar üzərində formalaşmışdır. Bugünkü güclü Azərbaycan milli köklərə möhkəm bağlı olan bir dövlətdir.

Qədim tarixə malik Azərbaycan xalqının milli-mənəvi dəyərlər sisteminin formalaşmasında və zənginləşməsində İslam dini mühüm rol oynayıb. VII-VIII əsrlərdən etibarən xalqımızın həyat tərz, mədəniyyəti, məişəti bəşəriyyəti saflığı, birliyi səsləyən İslam dini ilə sıx vohəddə olub və tobbi ki, bu dinin çağırışları xalqımızın həyata baxışının, yaşam fəlsəfəsinin formalaşmasına öz müsbət təsirini göstərmişdir. Eyni zamanda, ölkə ərazisində mövcud olan Əshabi-Kəhf ziyarətgahı, Bibiheybət məscid-ziyaretgah kompleksi, Gəncə “İmamzadə” kompleksi və digər çoxsaylı abidələr Azərbaycanın İslam dini-mədəni dəyərlər sisteminə əhəmiyyətli töhfəsi kimi qiymətləndirilə bilər. 743-cü ildə inşa edilmiş, Azərbaycan xalqı tərəfindən qorunmuş və bir neçə il bundan əvvəl əsaslı şəkildə bərpa edilmiş Şamaxı Cümə məscidi bizim böyük sərvətimizdir. Bu məscid onu göstərir ki, Azərbaycan qədim İslam diyarıdır. “Bəşər mədəniyyətinə və elmi-fəlsəfi fikir xəzinəsinə misilsiz töhfələr vermiş Azərbaycan xalqının dünyagörüşünün təşəkkülündə və milli-mədəni inkişafında İslam dini mühüm mərhələ təşkil edir”, - deyərək Prezident İlham Əliyev vurğulayıb.

Keçmiş sovet rejimi Azərbaycanın da tərkibində olduğu ittifaqın ərazisində digər dinlər kimi, İslam dininə də sət qadağalar qoymuşdu. Ancaq xalqımız bu qadağalara baxmayaraq 70 il ərzində etiqadını, İslam dininə sadiqliyini qəlbində qoruyub saxladı. Azərbaycan ödən əsrin doxsanıncı illərində cümlələrində müstəqillik qazandıqdan sonra adət-ənənələrimizə, o cümlədən də İslam dininə münasibətə tamamilə dəyişdi. Müstəqil Azərbaycanda milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və daha da zənginləşdirilməsi siyasətinin, hər cəhətdən nümunəvi olan dövlət-din münasibətlərinin əsası Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. O, xalqın təkidli tələbi ilə 1993-cü ilin yayından ikinci dəfə Azərbaycanın siyasi hakimiyyətinə qayıtdıqdan sonra respublikamızda xalqın milli-mənəvi-dini dəyərlərinin qorunub saxlanılmasına və daha da zənginləşdirilməsinə, respublikamızda tolerantlıq ənənələrinin möhkəmlənməsinə böyük həssaslıqla yanaşılmağa başlandı. Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycana rəhbərlik etdiyi illərdə Bakıda və bölgələrdə 500-dən artıq məscid tikilib, yüzlərlə məscid isə yüksək səviyyədə təmir olunaraq inancılı insanların istifadəsinə verilib. Prezident Heydər Əliyevin 21 iyun 2001-ci il tarixində imzaladığı müvafiq fərmanla Azərbaycan Respublikasının Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsi yaradılıb.

Son 20 ildə isə Heydər Əliyevin əsasını qoyduğu nümunəvi dövlət-din siyasəti Prezident İlham Əliyev tərəfindən eyni ardıcılıqla davam etdirilib. O cümlədən ölkə ərazisində dini abidələrin, məscidlərin, ibadətqahların bərpası istiqamətində mühüm işlər görüldü. Əgər SSRİ dövründə Azərbaycanda cəmi 17 məscid fəaliyyət göstərirdisə, indi onların sayı iki minə ötüb, həmçinin ölkə ərazisində 700-dən çox pir və ziyarətgah fəaliyyət göstərir. Hazırda respublikamızda təxminən 300 məscid dövlət tərəfindən tarixi abidə kimi qorunur. Bibiheybət məscid-ziyaretgah kompleksi, Təzəbir məscidi, İçərişəhər Cümə və Həzrət Məhəmməd məscidləri, Əj-

dərbey məscidi, Şamaxı Cümə məscidi, Gəncə “İmamzadə” kompleksi və onlarla digər dini abidə və məscid dövlət tərəfindən əsaslı şəkildə təmir və bərpa edilərək dindarların istifadəsinə verilib. Şamaxı rayonunun Dəmirçi kəndindəki qədim məscidin bərpası da başa çatdırılıb. Cənubi Qafqazda ən böyük məscid 26 dekabr 2014-cü il tarixində məhz Azərbaycanda istifadəyə verilib. Bu məscid ulu öndər Heydər Əliyevin adını daşıyır.

Ölkə ərazisində tarixi dini abidələrin bərpasında Cənubi Qafqazın ən böyük ictimai təşkilatı olan Heydər Əliyev Fondu da yaxından iştirak edir. Bu məqamda qeyd edək ki, Azərbaycanın çoxlu sayda tarixi-mədəni-dini abidəsi Ermənistanın apardığı işğalçılıq siyasəti nəticəsində düşmən əlinə keçmişdi. Həmin abidələr otuz illik işğal dövründə ermənilər tərəfindən vəhşicəsinə dağıdılıb və ya xud təhqirlərə məruz qalıb. Hazırda Vətən müharibəsində işğal-dən azad olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı quruculuq-bərpa işləri həyata keçirilir. Həmçinin ermənilər tərəfindən dağıdılmış dini abidələrimizə ikinci həyat verilir. Onlar tarixi fotolara istinad edil-məklə bərpa olunur. Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə bu şərəfli missiyanı Heydər Əliyev Fondu öz üzərinə götürüb. Artıq bir sıra abidələrin bərpası tamamlanıb, digərlərində isə işlər intensiv şəkildə davam etdirilir.

Ölkəmizdə Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin tabeliyində Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondunun yaradılması bu sahəyə dövlət dəstəyinin növbəti təzahürüdür. Fond dövlət başçısının 10 oktyabr 2017-ci il tarixində imzaladığı müvafiq Fərmana əsasən yaradılıb. Mütəxəssislər Mənəvi Dəyərlərin Təbliği Fondunun ya-

Bu gün müstəqil Azərbaycan həm də nümunəvi multikultural mühitə malik bir ölkə kimi fərqlənir. Respublikamız davamlı olaraq Qərbdən gələn İslamofobiya təzyiqlərinə baxmayaraq, multikulturalizmi cəsarətlə təşviq edir. Hazırda dünyada İlham Əliyev kimi, tolerantlıq ideyalarının qorunub saxlanılmasına və daha da zənginləşdirməsinə səmimi şəkildə çağırışlar edən liderlərin sayı elə də çox deyil. 2008-ci ildə Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü ilə başlatılmış, mədəniyyətlərarası dialoq sahəsində yeganə global platforma olan “Bakı Prosesi” mənəvi-mədəni dəyərlərin və multikulturalizmin təbliği baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Artıq global hərəkata çevrilmiş “Bakı Prosesi” çərçivəsində respublikamızda müntəzəm olaraq müxtəlif tədbirlər həyata keçirilir. Məsələn, Azərbaycan Ümumdünya Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumuna, Bakı Beynəlxalq Humanitar Forumuna, eləcə də Dünya Dini Liderlərinin Sammitinə, Birləşmiş Millətlər Təşkilatı Sivilizasiyalar Alyansının Qlobal Forumuna məmnuniyyət-

Azərbaycanın nümunəvi multikultural mühiti

ənənələrini, digər tərəfdən isə müasir reallıqlarını ortaya qoyur. Azərbaycan tarixən çoxmədəniyyətli mühiti ilə fərqlənib. Eyni zamanda, tarixi ənənələr qorunaraq yaşadırlar və daha da zənginləşdirilir. Hazırda ölkə əhalisinin 96 faizini müsəlmanlar, 4 faizini xristian, yəhudi və digər dinlərin nümayəndələri təşkil edirlər. Respublikamızda bütün dinlərə aid icmalar sərbəst şəkildə fəaliyyət göstərirlər. Fərqli sivilizasiyaların qovşağında yerləşən Azərbaycanda heç vaxt etnik-dini zəmində ayrı-seçkilik və qarşıdurma baş verməmiş, tarixən qarşılıqlı etimad və hörmətə əsaslanan müdərəqqi milli-mədəni və dini münasibətlər mövcud olmuşdur. Azərbaycan dövləti və cəmiyyəti tarixdən gələn multikulturalizm ənənələrinin davam etdirilməsinə böyük həssaslıqla yanaşır. Biz inanırıq ki, etnik-mədəni müxtəliflik ayrıncı xətt deyil, əksinə, xalqlar arasında abəngdar inkişafa xidmət edən unikal sərvətdir. Prezident İlham Əliyev təbrikində ölkəmizdəki nümunəvi tolerantlıq mühitinin formalaşmasında İslam dəyərlərinin roluna diqqət çəkərək bildirib: “Ayrı-ayrı xalqların və dinlərin mənsublarının məhriban ailə kimi yaşadıkları ölkəmizdə qarşılıqlı hörmət və etimad əsaslanan nümunəvi birgəyaşayış mühitinin formalaşmasında və etnik-mədəni müxtəlifliyin günümüzədək qorunub saxlanılmasında müdərəqqi islamı dəyərlərin rolu dənılmazdır”.

Azərbaycanın geniş əhatə dairəsinə malik olan multikulturalizm siyasətinin həyata keçirilməsində Cənubi Qafqaz coğrafiyasının ən böyük ictimai təşkilatı olan Heydər Əliyev Fondu da fəal iştirak edir. Qurum respublikamızda və bütün dünyada müxtəlif mədəniyyətlərə aid olan irsin qorunmasına son dərəcə həssas yanaşma sərgiləyir. Fondun bu istiqamətdə reallaşdırdığı layihələr sərhəd tanımır. İndiyədək Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsləri əsasında Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində həm İslam dininə, həm də digər dinlərə aid tarixi abidələr bərpa olunaraq inancılı insanların istifadəsinə verilib. Hazırda isə Fond tərəfindən belə layihələr işğaldan azad olunmuş ərazilərdə reallaşdırılır. Heydər Əliyev fondu həmçinin dünyanın ayrı-ayrı ölkələrində, o cümlədən də Vatikan, Bolqarıstanda və digər ünvanlarda bir sıra tarixi-dini abidələrin bərpasını öz üzərinə götürərək onlara ikinci həyat bəxş edib.

radılmasını ölkədə mövcud dini konfessiyaların dəstəklənməsi, mənəvi dəyərlərin qorunması və inkişafı, habelə bu sahəyə dövlət dəstəyinin gücləndirilməsi istiqamətində qurumun addım kimi dəyərləndirilir. Fond mənəvi dəyərlərin qorunmasına və inkişafına, bu sahədə sosial layihələrin reallaşdırılmasına, habelə vətəndaşların dini etiqad azadlığının həyata keçirilməsinə dəstək göstərir. Ələmətdar haldır ki, Azərbaycan, eyni zamanda, beynəlxalq miqyasda İslam həmrəyliyinin möhkəmlənməsinə, İslam dəyərlərinin və mədəniyyətinin təbliğinə öz töhfəsini verir. Heydər Əliyev Fondunun dəstəyi ilə 2012-ci ildə Parisdəki məşhur Luvr muzeyində İslam mədəniyyəti bölməsinin açılması buna yaxşı nümunədir. Bundan başqa, fondun reallaşdırdığı müxtəlif layihələr çərçivəsində milli mədəniyyətimiz geniş şəkildə təbliğ edilib.

lə ev sahibliyi edir. Diqqətçəkən ən önəmli məqamlardan biri ondan ibarətdir ki, Azərbaycan “Bakı Prosesi” çərçivəsində Avropa İttifaqı (Aİ) məkanında və İslam coğrafiyasında yerləşən ölkələrin rəsmi şəxslərini və cəmiyyətlərinin təmsilçilərini bir araya toplamağa nail olur. Bir qədər bundan əvvəl Bakı sayca altıncı Mədəniyyətlərarası Dialoq Forumuna ev sahibliyi etdi. Ölkəmiz mədəniyyətlərarası dialoq platformalarına ev sahibliyini öz üzərinə götür-məklə və multikulturalizmi geniş şəkildə təşviq etməklə bir tərəfdən özünün tarixi

Hökumət ötən il bütün məqsəd və hədəflərinə nail olub

Milli Məclis 2023-cü il dövlət büdcəsinin icrasına dair qanun layihəsini qəbul edib

Milli Məclis "Azərbaycan Respublikasının 2023-cü il dövlət büdcəsinin icrası haqqında" qanun layihəsini III oxunuşda müzakirədən sonra qəbul edib. Qanun layihəsi və müvafiq hesabat 2023-cü ildə Azərbaycanda formalaşmış makroiqtisadi mühiti, dövlət maliyyəsinin idarə olunmasının təkmilləşdirilməsi, 2023-cü il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş gəlir və xərclərin, habelə dövlət proqramlarının, işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası üçün ayrılmış vəsaitlərin icra göstəriciləri, il ərzində dövlət borclarına və borclara xidmətə dair vəziyyəti, ehtiyat və məqsədli büdcə fondlarının vəsaitindən istifadə haqqında və digər zəruri məlumatları özündə əks etdirir.

İlk növbədə onu qeyd etmək lazımdır ki, 2023-cü il ölkə tarixində əldə edilən tarixi uğurlarla yadda qalıb ki, bu uğurların təmin olunmasında iqtisadi və maliyyə çevikliyi, ölkəmizin güclü maliyyə mövqeyinin möhkəmlənməsi mühüm əhəmiyyət kəsb edib. Büdcədəki hərbi və müdafiə-təhlükəsizlik xərclərinin, eləcə də azad edilmis ərazilərdə aparılan yenidənqurma işlərinə yönələn vəsaitlərin məbləğinin əhəmiyyətli artımları Azərbaycanın qarşıya qoyduğu bütün məqsədlərə çatmasında müstəsna rol oynayıb.

tədbirləri sayəsində ümumi daxili məhsul (ÜDM) artaraq 123 milyard manatı ötüb-dür.

Adambaşına ÜDM real ifadədə 0.5 faiz artaraq 12.1 min manat olub. Qeyri-neft-qaz sektoru üzrə real artım tempi 3.7 faiz, neft-qaz sektoru üzrə real artım tempi 1.7 faiz müşahidə olunub.

Onu da nəzərə almaq lazımdır ki, ötən il global iqtisadiyyatda risklər də tam aradan qalxmayıb, ilin müxtəlif dövrlərində narahatedici situasiyalar baş verib. Azərbaycan global iqtisadi sistemin bir parçası kimi davamlı ola-

raq global proseslərin təsirlərinə açıq olduğundan sözsüz ki, hansısa xarici amil ölkəmizin iqtisadi-maliyyə sektorlarına təsir edir. Ancaq ötən il global müəkkəb geosiyasi risklərin davam etdiyi şəraitdə gözlənilən iqtisadi təhdidlərə baxmayaraq, beynəlxalq iqtisadi konyuktura ölkəmizə mənfi təsir etməyib. Əksinə, global bazar və birja amilləri ölkəmizə müsbət təsir etməklə əlavə gəlir əldə etməsinə səbəb olub. Belə ki, 2023-cü ildə "Azəri Light" markalı Azərbaycan neftinin 1 bareli orta hesabla 86 ABŞ dollarına satılıb, bu da tədiyyə balansının cari vəziyyətini möhkəmləndirib, eyni zamanda, valyuta ehtiyatlarımızın artmasına imkan verib, məcmu valyuta ehtiyatları 17.1 faiz artaraq 68.5 milyard dollara çatıb. Hesabat ilində ixrac 27.6 milyard dollar, idxal 17.3 milyard dollar, müsbət saldo 10.3 milyard dollar olub.

Əhalinin gəlirləri inflyasiyanı üstələyib...

Ötən il üçün ən mühüm məqamlardan biri isə global bazarlarda təhdidedici rol oynayan inflyasiya Azərbaycanda mal və xidmətlərin bahalaşmasını təhrik etməyib, sabitləşib. Bunun da əsas səbəblərindən biri 2023-cü ildə Azərbaycanda makroiqtisadi sabitlik və fiskal dayanıqlılığın güclənməsi, hökumət və Mərkəzi Bank tərəfindən atılan koordinasiya addımlarının atılmasıdır ki, nəticədə inflyasiyanın bir-qəşmli səviyyəyə enməsinə nail olunub. Əhalinin nominal gəlirləri isə 12.8 faiz artaraq 78.1 milyard manat təşkil edib və nəticədə ikirəqəmli real gəlirlər bir-qəşmli inflyasiyanı üstələyib.

Sözsüz ki, ölkəmizin iqtisadi imkanlarının artması güclü maliyyə təminatını formalaşdırıb və bu, özünü fiskal göstəricilərdə də nümayiş etdirib. Belə ki, ötən il büdcənin həm gəlirləri, həm də xərclərin-

də əhəmiyyətli artımlar olub. Büdcənin gəlirləri 35 milyard 574.8 milyon manat təşkil edib ki, bu da 2022-ci illə müqayisədə 16 faiz artım deməkdir. Büdcənin xərcləri isə 36 milyard 458.5 milyon manat təşkil edib ki, bu da əvvəlki illə müqayisədə 13.5 faiz çoxdur.

Büdcədə fiskal yük əsas etibarilə vergi orqanlarının üzərinə düşüb. Demək olar ki, bütün vergi növləri üzrə yığımlarda əhəmiyyətli artımlar qeydə alınıb. Nəticədə vergi yığımlarının artması sayəsində büdcə gəlirlərinin maliyyə təminatı daha da möhkəmlənib və ən mühüm amil isə ondan ibarətdir ki, ali maliyyə sənədi neft yığımlarına deyil, qeyri-neft yığımlarına söykənərək böyüyüb. Belə ki, ötən il neft-qaz ÜDM-i 45 milyard 344 milyon manata bərabər olub ki, bununla da sektorda real ifadədə 1,8 faiz azalma qeydə alınıb.

Azad ərazilərə 5,5 milyard, müdafiə-təhlükəsizlik sahəsinə 7,2 milyard manat yönəldilib...

2023-cü ilin büdcə xərclərinin əsas istiqaməti işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası ilə bağlı olub. Bu ərazilərin yenidən qurulması və bərpası üçün 2023-cü ilin dövlət büdcəsindən cəm olaraq 5 milyard 581,6 milyon manat vəsait ayrılıb. Bu vəsaitin 4 milyard 800 milyon manatı və ya 86 faizi işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması və bərpası ilə bağlı nəzərdə tutulmuş məqsədli xərclərin, 145,4 milyon manatı və ya 2,6 faizi Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Ehtiyat Fondunun, 138,9 milyon manatı və ya 2,5 faizi dövlət büdcəsinin Ehtiyat Fondunun, 32,5 milyon mana-

tı və ya 0,6 faizi dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinin, 464,8 milyon manatı və ya 8,3 faizi dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş məqsədli xərclər hesabına ayrılmış vəsaitlərin payına düşür.

İkinci prioritet istiqamət olan ölkənin müdafiə potensialının gücləndirilməsi və Silahlı Qüvvələrin maddi-texniki təminatının daha da yaxşılaşdırılması xərclərinin məbləği dövlət büdcəsi xərclərinin 19,9 faizi həcmində və ya 7 milyard 246,9 milyon manat məbləğində nəzərdə tutulub. Bu, 2022-ci illə müqayisədə 1 milyard 560,5 milyon manat və ya 27,4 faiz çoxdur.

Ötən ilin büdcə xərclərinin artımı

hesabına digər prioritet istiqamətlər olan sosial-yönümlü layihələr, investisiya proqramları, zəruri infrastrukturların yaradılması üzrə tədbirlərin də maliyyələşdirilməsi üçün əlavə maliyyə təminatları yaradılıb. Təhsil, səhiyyə, mədəniyyət, idman, infrastruktur layihələrinin reallaşması, əhalinin aztəminatlı təbəqəsinin sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, kənd təsərrüfatının stimullaşdırılması, dövlət borcuna xidmət edilməsi, beynəlxalq təşkilatlara üzvlük haqqının ödənilməsi və digər zəruri dövlət vəzifələrinin icrası üçün tələb olunan məbləğdə maliyyə təminatı yaradılaraq bu tədbirlərin həyata keçirilməsi 100 faiz təmin edilib.

Azərbaycanın ərzaq təhlükəsizliyi strategiyası ilə bağlı tədbirlər də diqqətdə saxlanılıb və ərzaq məhsullarının yerli istehsalının səyəninin xammalına və əhalinin yeyinti məhsullarına olan tələbatın ödənilməsi üçün 6 strateji hədəf müəyyənləşdirilib. Həmin hədəf tədbirlərinin icrası məqsədilə 7 proqramın, 17 subproqramın və 26 tədbirin həyata keçirilməsinə 950 milyon manata yaxın vəsait yönəldilib.

Strukturuna görə ötən ilin dövlət büdcəsi xərclərinin 55,6 faizi cari xərclər, 41,2 faizi əsaslı xərclər, 3,2 faizi dövlət borcu və öhdəlikləri ilə bağlı xərclər təşkil edib. Ümumilikdə, 2023-cü ildə Dayanıqlı İnkişaf Məqsədlərinin (DİM) maliyyələşdirilməsinə yönələn büdcə vəsaitlərinin işarələnməsi istiqamətində də işlər görüldü. Belə ki, ölkə üzrə qəbul olunan dövlət proqramları və strategiyaları DİM-lərə uyğunlaşdırılıb, habelə bu istiqamətdə xü-

Ərzaq təhlükəsizliyinə 950 milyon manat xərclənib

susilə "Azərbaycan 2030: sosial-iqtisadi inkişafa dair Milli Prioritetlər"ə uyğun olaraq dövlət başçısı tərəfindən təsdiq edilmiş "2022-2026-cı illərdə sosial-iqtisadi inkişaf Strategiyası" tamamilə DİM-lərin məqsəd və hədəflərinə inteqrasiya edilib.

Göründüyü kimi, 2023-cü ilin dövlət büdcəsi güclü maliyyə mənbəyi toplusu olaraq bütün hədəf istiqamətlərinin icrasına çatmağa imkan verib. Eyni zamanda, büdcənin gəlir və xərcləri orta hesabla 10-12 faiz artımla bir çox ölkələrin ümumi büdcə gəlirlərinin orta göstəricisini də üstələyib. Bu isə Azərbaycanın dayanıqlı iqtisadi gücünün, sağlam maliyyə qabiliyyətinin göstəricisidir.

E.CƏFƏRLİ

Naxçıvan tərribatında kilsə izləri...

Xarici güclər Ermənistanı tam nəzarətə almaq istəyir

Yenə sərhəd tərribatı...

Maraqlıdır ki, meydanlarda uğur qazana bilməyən kilsə və ətrafındakı revanşist "cəbhə" yenidən önənəvi metoda əl atır - Azərbaycanla qarşı silahlı tərribatlara start verilib. Artıq günlərdir ki, Naxçıvan istiqamətində mövqelərimiz atəşə tutulur. Son hal kimi iyunun 14-ü saat 07:15-də Ermənistan silahlı qüvvələrinin bölmələri Soylan rayonunun Xaçık yaşayış

dusunun bölmələri tərəfindən qeyd olunan istiqamətdə cavab tədbirləri görüldü.

Vurğulandığı kimi, Ermənistanın bir ay ərzində sülh imzalanmasının mümkünü ilə bağlı mövqə sərgiləməsi, ardından isə bu kimi tərribatlara əl atması qərribə bir mənzərə formalaşdırır - ya, son dövrlərdə Qərblə yaxınlaşmaqda olan İrəvan özünün olmayan "dişini" qı-

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Şərrur rayonunun Axura yaşayış məntəqəsi istiqamətində yerləşən mövqelərini atıcı silahlardan atəşə tutub. Azərbaycan Or-

camaq kimi sərəşəm bir fikrə düşüb, ya da, sülhə mane olmaq istəyən kilsə nəzarətindəki ordu birliyi başçılarını yenidən "fəaliyyətə gətirib"...

Kilsənin nəzarətindəki erməni ordusu

Siyasi mütəxəssislərin fikrincə, Ermənistanda kilsənin və revanşist müxalifətin sürətlə "ordu akvatoriyası"ndan uzaqlaşdırılması prosesi gətirdi, bu kadrlar tam təmizlənməyib. Başqa sözlə, illərdə ki, kilsənin sifariş və göstərişlərini əsas götürən bəzi ordu komandanlarının, yüksək rütbəli zabitlərin Ermənistandakı daxili vəziyyəti çılmaqla hələ gətirmək istəyi bu tərribatların əsas istiqamətləndiricisi ola bilər. Bununla yanaşı, həm Azərbaycanla münasibətlərin hazırkı normalaşmağa istiqamətlənən vəziyyətini dəyişmək, həm də Paşinyan üzərində kilsə basqısı yaratmaq üçün belə tərribatlara əl atılması ehtimalı da istisna edilmir. Diqqət yetirsək, bu ilin fevralında orduda "təmizlik" aparən hazırkı hakimiyyə-

Amma deyəsən, görülən işlər yetərli olmayıb - hazırda daxili sferada kritik vəziyyət yaranıb. Xüsusilə, revanşistlərin İrəvan küçələrində polislə açıq qarşıdurmalara gətirdiyi, xarici təsirlərin gücü ilə Ermənistanın siyasi hakimiyyətini sülhdən yayın-dırmaq istəyinin gücləndiyi

bir dövrdə həssas nöqtə sayılan Naxçıvan istiqamətindən ard-arda bu kimi tərribatların törədilməsi, atəş açılması birnənalı qarşılanma bilməz. 2022-ci ilin noyabrında Paşinyanın devirmək cəhdli baş tutmayan kilsə yeni metoda əl atmışdı - əgər həmin dövrdə kilsə daha çox revanşist müxalifətin cızdığı trayektoriya ilə hərəkət edirdisə, bu gün rollar dəyişib. Erməni kilsəsinin təş-

tin əsas hədəfi arasında məhz ötən illərdə "kilsə-iqtidar" birliliyinə sadiq olan rütbəli zabitlərin

lərin işdən kənarlaşdırılması daha çox yer alıb. Məsələn, Silahlı Qüvvələrin Baş Qərargah rəisinə 3 yeni müavini təyin edilib, 3 idarə rəisi dəyişdirilib. 30 ildən artıq Silahlı Qüvvələrdə müxtəlif vəzifələrdə çalışmış birici müavini, 61 yaşlı general-leytenant Kamo Koçunts isə istefaya göndərilib. Xatırladaq ki, Koçunts da kilsənin xidmətində olan generalitetdən sayılır. 1992-ci ildə Ermənistan Silahlı Qüvvələrində müxtəlif rəhbər vəzifələrdə çalışan, 9 iyun 2000-ci ildə Baş Qərargah

rəisinin müavini, 14 yanvar 2002-ci ildə Baş Qərargahın Əməliyyat İdarəsinin rəisi təyin

kil etdiyi mitinqlər onu göstərir ki, katalikos Qaregin

müxalifəti ofsayda salır, hətta ordu daxilindəki "son kartlarını" belə ortaya qoyur. Bu, siyasi dairələrdə kilsənin son oyunu kimi dəyərləndirilir - bu qarşıdurmanın sonunda ya kilsə birdəfəlik siyasi proseslərdən uzaqlaşdırılacaq, ya da...

Paşinyan həm də bir reallığı dərk etməlidir - nə qədər ki, Ermənistan Konstitusiyasında Azərbaycanla qarşı əsassız iddialar yer alacaq, istər xarici güclər, istərsə də daxili revanşistlər bundan yararlanmağa çalışacaq, bölgədə müharibə təhdidi səngiməyəcək. Paşinyan bu kimi silahlı tərribatların, siyasi oyunların başa çatması üçün, ilk növbədə Ermənistanın özünün gələcəyi üçün Konstitusiyanın dəyişdirilməsi prosesini ləngitməməlidir.

edilən Koçuntsun vəzifə nərdivanında irəliləməsində də kilsənin rolu böyük olub. Onun xüsusilə katalikos II Qaregin ilə münasibətləri haqda erməni mətbuatında kifayət qədər məlumatlar yer alır.

Beləliklə, kilsə kadrlarının ordudan təmizlənməsi prosesi hazırkı hakimiyyətin əsas qayəsidir - qeyd edək ki, Ermənistan mətbuatı bu dəyişikliklərin çoxdan planlaşdırıldığını yazsa da, kilsənin nüfuzunun köhnə kadrlarla vidalaşmasına, yeni şəxslərin ordunun başına gətirilməsinə maneçilik törətdiyi bildirilirdi. Xatırladaq ki, bu il fevralın 12-13-də məhz Azərbaycanla sərhəddə baş vermiş silahlı insident Nikol Paşinyan hökumətinə orduda kadr dəyişiklikləri həyata keçirməyə fürsət yaratmışdı - Koçunts işdən çıxarılmışdı. Beləliklə, siyasi hakimiyyət kilsənin və revanşist müxalifətin nəzarətindən kənar hərbi elita formalaşdırmaq niyyətini ortaya qoymuşdu. Beləliklə, Paşinyan ən çox ehtiyat etdiyi hərbi çevrililiş ehtimalını aradan qaldırmağa çalışırdı.

Xarici təsir amili...

Qeyd edək ki, baş verənlərin ardında xarici təsirlərin dayanması sirr deyil - xaricdəki anti-Azərbaycan və anti-Türkiyə mərkəzləri, hətta bəzi dövlətlər hər zaman erməni kilsəsinin "xidmətlərindən" istifadə ediblər. Bu dəfə də kilsəyə müraciətin əsasında məhz bu amilin dayanması inandırıcıdır. Erməni xalqının inam və etibarını qazana bilməyən müxalifət, revanşist qüvvələri prosedən kənarlaşdıraraq yalnız II Qareginin Paşinyana qarşı istifadə olunması, həm də Qərbin son oyunudur - onlar bu yolla kilsəni də zərərsizləşdirirlər. Yəni, hakimiyyətlə kilsəni üz-üzə qoyan qüvvələr prosesin əsas idarəedicisi olduqlarını sübuta yetirirlər. Özünü Paşinyana "dost göstərən" bu qüvvələrin daxili balansı qoruması həm də hər iki tərəf üzərində təsirini açıq şəkildə nümayiş etdirməsidir...

S.İSMAYILZADƏ

Dünya Fransadan tələb edir!

Xəbər verildiyi kimi, bu günlərdə Bakı Təşəbbüs Qrupunun (BTQ) dəstəyi ilə Afrikanın müxtəlif ölkələrindən olan bir qrup jurnalist, tanınmış blogger və vətəndaş cəmiyyəti fəalları, eləcə də Yeni Kaledoniya jurnalistlərin iştirakı ilə “Dekolonizasiya, beynəlxalq diplomatiya və müasir dünyada kommunikasiyanın rolu” mövzusunda hibrid formatda dəyirmi masa müzakirələri və mətbuat konfransı təşkil olunub. İki paneldən ibarət dəyirmi masa müzakirələri beynəlxalq

təhlükəsizlik, diplomatiya, effektiv kommunikasiyaların rolu və dekolonizasiya, həmçinin bu günədək müasir dünyada müstəmləkəçilik nümunəsi kimi Yeni Kaledoniya mövzularına həsr edilib. Tədbir iştirakçıları Fransanın neokolonializm siyasətini kəskin şəkildə qınayıblar və onun dayandırılmasının zəruriliyinə təkidli çağırış ediblər.

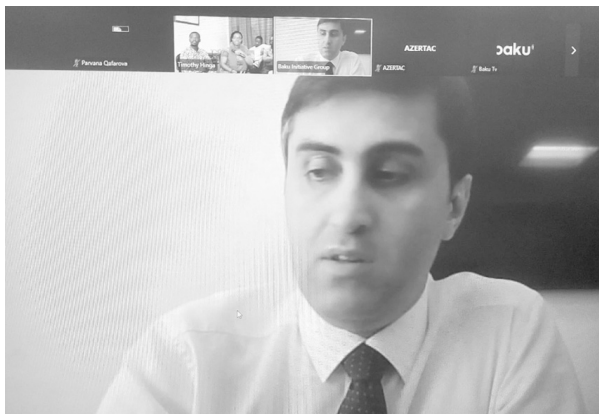
Rəsmi Parisin siyasi iradəsi yoxdur

Hazırda kolonializm, onun fəsadları və neokolonializmlə mübarizə ilə bağlı global gündəlikdə dayanan çağırışların aktuallığı daha da artır. Bütün səviyyələrdə birmənalı şəkildə etiraf olunur ki, kolonializm, başqa ölkələrin sərvətlərinin talanması, qul ticarəti, sümürməçilik keçmişin utancverici qalıdır. Müasir dünyada müstəmləkəçiliyin hansısa bir təzahürünün mövcudluğuna imkan verilməməlidir.

Ancaq bəzi dövlətlər beynəlxalq qınalardan yayınmaqla müstəmləkəçilik siyasətini davam etdirirlər. Belə dövlətlərin siyahısında Fransanın adını ön sırada çəkə bilərik. Milyonlarla afrikalı Fransanın qul siyasətinin günahsız qurbanlarına çevriliblər. Əlcəzir, Mərakeş, Tunis, Mali, Cibuti, Nigeriya, Çad, Senegal, Benin, Kot-d'İvuar, Mərkəzi Afrika Respublikası, Qabon, Toqo, Kamerun, Vyetnam, Qəmə Adaları İttifaqı, Haiti və digər ölkələrdə bir neçə milyon günahsız insan, o cümlədən qadınlar və uşaqlar Fransa tərəfindən qətlə yetirilib.

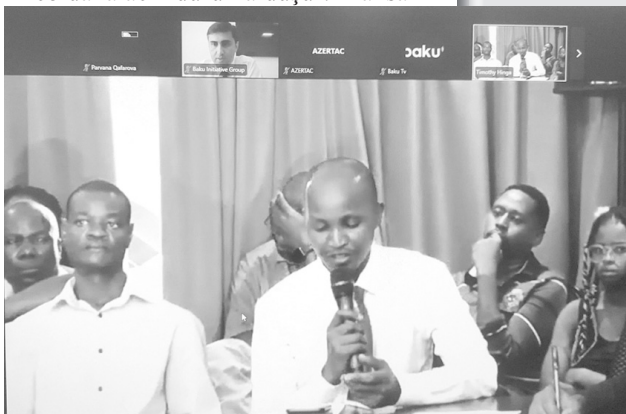
Dəhşət saçan siyahı çox uzundur. Bununla belə, Fransa xüsusilə də Emmanuel Makronun prezidentliyi dönməndə bu ölkənin bəyan etdiyi dəyərlərlə bir araya sığmayan müstəmləkəçilik siyasətini ən mürtəce məzmununda

davam etdirir. BMT tərəfindən dekolonizasiya edilməli olan ərazilərin siyahısı hazırlanıb. Həmin siyahıda Fransanın müstəmləkəsi olan çoxlu sayda ölkənin adı var. E.Makron hökuməti isə ali beynəlxalq qurumun

sənədinə hörmətsizlik nümayiş etdirir və müstəmləkə ölkələrinin onun təbəçiliyindən çıxmasına imkan vermir, hər vaxtla yaranan fərsətləri qapatmağa çalışır, tələlərinin sahibi olmaq istəyən xalqların azadlıq mübarizəsini qan gölündə boğmaqdan belə çəkinmir. Yeni Kaledoniyada baş verənlər buna ən son nümunədir. Bakı Təşəbbüs Qrupunun icraçı direktoru Abbas Abbasov bildirib ki, Fransa hökumətinin bu yaxınlarda Yeni Kaledoniyada əsas insan haqlarını pozması Paris hökumətinin BMT Baş Assambleyasının xarici ölkələrin müstəmləkəsizləşdirilməsinə dair qətnamələrini yerinə yetirmək üçün siyasi iradəyə malik olmadığını daha bir sübutdur.

Bununla belə, artıq dünyada yeni nizam formalaşır, müstəmləkəçiliyin aradan qaldırılmasına yeni fərsətlər yaranıb. O cümlədən Fransanın Afrikada və dənizəşırı ərazilərdə apardığı sümürmə siyasətinə qarşı etirazların yeni dalğası başlayıb. Yelisey Sarayı bu etirazların qarşısını almaqda getdikcə daha aciz duruma düşür. Fransanın

neokolonializm siyasətinin sonunu götürmək üçün ona qarşı mübarizə cəbhəsi genişləndirilməli və bu məqsədlə ən müxtəlif platformalardan istifadə olunmalıdır. BTQ-nun dəstəyi ilə baş tutan hibrid tədbir də bu istiqamətdə atılan mühüm addımdır. Diqqətə çatdırılıb ki, konfransın məqsədi Yeni Kaledoniyada və Fransanın digər müstəmləkələrində geniş vüsət alan insan hüquq pozuntularına dünya ictimaiyyətinin diqqətini cəkmək, Afrikada hələ də davam edən müstəmləkəçiliyin yeni mərhələsi - neokolonializmlə mübarizə istiqamətində kommunikasiya sahəsində birgə əməkdaşlığın qurulmasını müzakirə etməkdir.

Yeni Kaledoniyaya dəstək davam etdiriləcək

Konfransda Yelisey Sarayının Yeni Kaledoniyada bədnam “seçki islahatları”na etiraz edən yerli kanak xalqının azadlıq mübarizəsinin yatırılmasına nail olmaq üçün ən sort tədbirlərə əl atdığına xüsusi diqqət çəkilib. Bildirildiyi kimi,

üzrə daimi müvəkkili Mikael Forrest qeyd edib ki, Yeni Kaledoniya siyasi səviyyədə çox kritik bir dövr yaşayır. Fransa Qvianasının sosial azadlığı və dekolonizasiyası naminə Hərəkatının üzvü Morris Pindar deyib ki, hazırda Fransanın ko-

lonizasiya siyasəti davam edir. Fransanın Avropadan kənarda idarə etdiyi ərazilər fransız müstəmləkə imperiyasının iyrənc qalıqlarıdır.

Dünya Fransanın iy-

ransa hökumətinin qərarı ilə Yeni Kaledoniyaya giriş qapadılıb, qanunsuz komendant saati hələ də davam edir. Fransa polisi və jandarma qüvvələri tərəfindən törədilən vəhşiliklərin dünya ictimaiyyətinə gizlədilməsi məqsədilə adanın sahibi olan kanakların fundamental hüquqları kobud şəkildə pozularaq ifadə və fikir azadlıqları məhdudlaşdırılıb. Tədbirdə Fransa təhlükəsizlik qüvvələrinin Yeni Kaledoniyada yerli kanak xalqının dinc etiraz aksiyasına zorakılıqlarla cavab verməsi və bunun nəticəsində 10-dan çox mülki şəxsin öldürülməsi, yüzlərlə insanın yaralanması və həbs edilməsi məsələləri beynəlxalq ictimaiyyətin diqqətinə çatdırılıb.

Yeni Kaledoniyanın Xarici məsələlər

Mübariz FEYİZLİ

İkili standartın yeni nümunəsi

Hüquq müdafiəçiləri İrəvanda baş verənləri niyə “görmür”?

İllərdir “beynəlxalq hüquq” anlayışını manipulyasiyaya uğradaraq insan hüquq və azadlıqları kontekstini özünün təzyiq vasitəsinə çevirən bəzi təşkilatların iş prinsipi sirr deyil. Proseslərə heç də beynəlxalq hüquq və ya konvensiyalar rəqursundan yanaşmayan və təsisatların əsas istinad nöqtələri özlərinin və ya təmsil etdikləri gücün maraqları, mənafevidir. Bu mənada Qərbi təsisatları xüsusilə seçilir - bu və ya digər şəkildə Qərbin əsas siyasi dairələrinin rıçaqına çevrilmiş həmin məsələlər fərqli yanaşmalar sərgiləməklə əsl üzlərini ifşa edirlər. Başqa sözlə, “demokratiya” və “insan hüquqları” kimi institusional məfhumlar ideoloji silaha çevrilərək Qərb arzularının, Qərb məramının tərənnümçüsü kimi çıxış edir.

Qarşıdurma, zorakılıq, səs bombaları...

Son bir ayda Ermənistanda baş verənlərə diqqət yetirdikdə yeni ikili standartlı yanaşmanın şahidi oluruq. Azərbaycanla sərhədlərin delimitasiyasına “etiraz”ı əlində bayraq edən, əsl məqsədi isə real sülh şəraitini təhdid etmək olan keşiş Qalstanyanın başçılıq etdiyi “Vətən namına Təvəş” adlı qondarma hərəkat aksiyalar keçirir. Onlar həttə baş nazir Nikol Paşinyanın istefası tələbi ilə də çıxış edirlər. Baqrat Qalstanyanın “çağırışı” ilə paytaxt İrəvanda mitinqlər təşkil olunur, itaətsizlik aksiyaları keçirilir.

Bu aksi-

yə hər gün onlarla insan saxlanılır, polisins fiziki zorakılığına məruz qalır. Aprel ayından bu yana aksiyalarda xəsarət alan, saxlanılan insanların sayı yüzlərlədir. Son günlərdə, xüsusilə aksiyaların paytaxt küçələrinə transferinin ardından iştirakçılara qarşı polis müqaviməti daha aydın şəkildə hiss edilməyə başlayıb. İyunun 12-də baş verənlər isə daha kritik mənzərə yaradıb. Belə ki, Ermənistan parlamentinin binası qarşısında polislə etirazçılar arasında qarşıdurma yaşanıb. Keşiş Baqrat Qalstanyanın tərəfdarları parla-

ment bi-

nası ya-

xınlığında polislərin müdafiə səddini yarmağa çalışıb. Polis etirazçıları dağıtmaq üçün səs bombalarından istifadə edib. Eyni zamanda, parlamentin binası qarşısında polislə etirazçılar arasında qarşıdurma nəticəsində 86 nəfər saxlanılıb. Toqquşma zamanı polis işçiləri də xəsarət alıb - azı 17 polis əməkdaşı yaralanıb. İrəvan polis idarəsinin rəisi, general-mayor Sevan Koçaryana istinadən yayılan məlumatda bildirilir ki, tibb mərkəzlərinə ümumilikdə 79 mülki şəxs və polis əməkdaşı müraciət edib.

Qeyd edək ki, aksiyalarda müxalifət fəalları ilə yanaşı, adi vətəndaşlar, hüquq müdafiəçiləri və jurnalistlərə qarşı da zorakılıq edilib, bəziləri həttə saxlanılıb.

həttə ayrı-ayrı Avropa ölkələrinin parlamentariləri həm iştirak, həm də çıxışlar edirdilər.

Bu aksiyalarda baş verənlər isə o qədər diqqətlə izləyirdi ki, - qanunlara təbə olmayan insanlara qarşı görülən tədbirlər “qeydə alınır”, hesabatlar yayılır, canlı yayımlar verildirdi. Avropa İttifaqının ayrı-ayrı strukturları, ABŞ Dövlət Departamenti, AŞPA, həttə digər beynəlxalq strukturlar belə Gürcüstanda polisins qanuni tələbini saya salmayaraq qarşıdurma yarananları müdafiə edirdilər. Baş nazir Kobaxidzenin ölümü təhdid edilməsindən, Gürcüstanın Aİ üzvlüyünə namizədliyinin dayandırılmasından tutmuş, bu ölkəyə qarşı sanksiyaların tətbiqinə qədər məsələ dərinləşdirilmişdi. Amma ortada olan mahiyyətlə bağlı heç kim danışmaq istəmirdi. Qərb dinləmək belə istəmirdi ki, qəbul edilmiş yeni qanun Gürcüstanın dövlət maraqları ilə uzlaşır - yeni qanuna əsasən gəlirlərinin

Qərb təsisatları nədən gizlənir?

Diqqəti cəlb edən bir məsələ var - Qərbin “insan hüquqları təşkilatları”nın, fərqli departamentlərinin, missiyalarının və ya beynəlxalq təşkilatların ofislərinin bu qarşıdurmalara reaksiyası yox səviyyəsindədir. Dünyanın heç bir nöqtəsində baş verənlərə bu qədər “səbrlə” yanaşmayan Qərbin Ermənistanda baş verənlərə münasibətdə olduqca “təmkinli” görünməsi birmənalı qarşılanma bilməz. Yəni, baş verən “hüquq pozuntuları”, “zorakılıq faktları”, “polisins qeyri-qanuni müdaxiləsi” və ya səs bombasından istifadə “Human Rights Watch”, “Amnesty International”, “Freedom House” kimi özünü dünyanın əsas insan hüquqlarının müdafiəçisi elan edən təşkilatların, eləcə də beynəlxalq jurnalist təsisatlarının, ən əsası isə Avropanın beynəlxalq yarlıqlı qurumlarının gözündən “yayınır”. Həttə Avropa

İttifaqının Ermənistandakı missiyasının belə məsələyə reaksiyası yoxdur - onlar da susmağa üstünlük verir. Qərb institutları baş verənləri görməzdən gəlir - həttə media nümayəndələrinə qarşı edilən zorakılıq faktları ilə bağlı bir cümlə belə fikir irəli sürülmür. Vurğulandığı kimi, son qarşıdurmada artıq radikal addımlara əl atılıb. Baş verənlərin, polisins aksiyalara qarşı zor tətbiq etməsi ilə bağlı tələqram kanallarında videokadrlar yayımlanmaqdadır. Amma nə ABŞ Dövlət Departamenti və onun nəzarətində olan “Freedom House” kimi təşkilatlar, nə Fransa və rəsmi Parisins maliyyələşdirdiyi, siyasi rəpurolan TV-lər, nə də digər Avropa ölkələrinin səfirlikləri baş verənlər haqqında açıqlama yaymaq fikrində görünmürlər. Axi, onların təbiri necə desək, ortada “insan hüquqlarının pozulması və ya məhdudlaşdırılması” faktları mövcuddur, aksiyalara qarşı səs bombasından istifadə olunub. Nümayiş etdirilən sükut nəyin təzahürüdür?

Gözə dəyməyənlər...

və ABŞ-in müvafiq təşkilatlarının bu misalda əsl siması (simasızlığı) ortaya qoyulur. İkili standart faktı açıqdır - Ermənistanda mitinqlərin dağıdılması, jurnalistlərin həbsi, insan haqlarının pozulmasına dair konkret hadisələr və faktlar ortada olduğu halda, sözügedən qurumlar - təşkilatlar danışıq, baş verənləri görməzdən gəlirlər. Axi, dünyanın istənilən nöqtəsində bunun analogiyası baş versəydi, həmin təşkilatlar uzun-uzadı qətnamələr qəbul edərdi, çağırışlar səsləndirərdi, həttə həmin dövlətlərə qarşı sanksiya tələbləri irəli sürərdilər. Amma Ermənistanə münasibətdə bunların heç biri “gözə dəymir”.

SADİQ

Gürcüstan niyə hədəfə alınmışdı?

Ermənistanə nəzərən ikili standart müraciət edilməsi faktının daha aydın şəkildə görünməsi üçün bir paralel olaraq - Cənubi Qafqazın bir digər ölkəsi olan Gürcüstanda da artıq bir müddətdir ki, siyasi qaynarlıq müşahidə olunur. Hakim “Gürcü Arzusu” partiyasının təşəbbüsü ilə ölkədə QHT sektorunda maliyyə şəffaflığını təmin etməyə hesablanan “Xarici təsirins şəffaflığı haqqında” qanunun qəbulu, həttə prezidentin buna veto qoymasının belə effektivsiz olması Tbilisidə də müəyyən qarşıdurmalarə yol açdı. Etiraz aksiyalarında yerli vətəndaşlarla yanaşı, xarici vətəndaşlar,

20 faizindən çoxu xaricədən əldə olunan qeyri-kommersiya hüquqi şəxslərin və KİV-lərin xüsusi reyestrə qeydiyyatı alınmasını nəzərdə tutur. Əks halda isə onları cərimə gözləyəcək. Bununla yanaşı, Ədliyyə Nazirliyi həmin şəxslərlə bağlı araşdırma başlada bilər. Amma Qərb özü “demokratik rıçaqları” işə salmaqla ölkənin daxili işlərinə belə əl uzadı - bunu “insan hüquq və azadlıqlarının” müdafiəsi kimi yozurdu. Gürcüstanda baş verənlərə aktiv münasibətin fonunda Ermənistanda baş verənlərə “kor” və “kar” olması Qərbin əsl mahiyyətini üzə çıxarır...

Beləliklə, Qərbin “demokratik üzü”nün Ermənistanə dönməsinin səbəbi aydın olur - bu, ikili standartın yeni nümunəsinə çevrilir. İnsan hüquqlarından, söz azadlığından, demokratik dəyərlərdən mühasirə oxuyan, “reyting cədvəlləri quran” bu kimi təşkilatların, QHT-lərin davranışları selektiv yanaşma şəkildə ortaya çıxır. Özünü dünyaya “demokratiya keşikçisi” kimi təqdim edən Qərb, xüsusilə də Avropanın

Parisdən Bakıya...

İqlim naminə velosiped turu təşkil ediləcək

Azərbaycanın dünya miqyasında nüfuzu hər keçən gün daha da artır. Bunun başlıca səbəbi ölkəmizin hazırda bütün dünyanın

gündəmində olan global problemlərlə bağlı öz töhfəsini verəməkdir. Məlumdur ki, beynəlxalq təşkilatlar və xarici ölkələrlə əməkdaşlıq xarici siyasətimizin başlıca istiqamətidir.

Beş aydan sonra ölkəmiz möhtəşəm tədbir ev sahibliyi edəcək. Noyabr ayında COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi 2024-cü ilin ən mühüm hadisəsi və ölkənin yaşıl iqtisadiyyata keçid strategiyasının məntiqi davamı hesab oluna bilər. Ölkəmizin üzərinə dü-

şən vəzifəni yerinə yetirəcəyinə şübhə yoxdur. Hazırkı işlərinin layiqincə aparılması üçün Prezidentin müvafiq sərəncamı ilə Təşkilat Komitəsi yaradılıb, əlaqədar qurumlar səfərbər edilib.

Məlumdur ki, bu gün dünyada iqlim dəyişiklikləri, təbiətə vurulan zərərin qarşısının alınması global bir çağırışdır. Qlobal mənzərə milli səviyyələrdə ölkələrin məsuliyyətini artırır. Bu mənada Azərbaycanın mövqeyi və məsələyə yanaşması tədiqləyicidir. Respublikamız iqlim dəyişiklikləri ilə bağlı BMT-nin çağırışlarına fəal şəkildə qoşulan ölkələr sırasındadır. Azərbaycan öz coğrafi mövqeyinin verdiyi üstünlüklərdən faydalanaraq əməkdaşlıq edəcək ölkələrin hər biri üçün məqbul olacaq təkliflər verir.

Qeyd edək ki, COP29 iqlim dəyişikliyinə yeni yanaşmalar yaratmaqla bərabər, müxtəlif təşkilatlar, ölkələr arasındakı əməkdaşlığı da təşviq edəcək. Bütün digər ölkələr, eləcə də Azərbaycan bu problemin həllinə öz töhfəsini verməlidir. Dünyada hər kəs gündəliyimizin yaşıl enerji ilə bağlı olmasını bir daha görəcəkdir. Yaşıl enerjinin inkişafı və yaşıl enerjinin dünya bazarlarına çıxışı hazırda Azərbaycanın enerji siyasətinin prioritetidir.

Azərbaycana 6 min 500 kilometrlik yol...

Bu gündən etibarən COP29 konfransına iqlimlə bağlı on velosiped təklifini çatdırmaq üçün bir qrup velosipedçi Fransadan Azərbaycanın paytaxtı Bakıya yola düşəcək. Velosipedçilər tarixi iqlim sazişinin (COP21) imzalandığı Parisdən COP29-un keçiriləcəyi Bakıya 6 min 500 kilometrlik velosiped turuna hazırlaşsınlar.

Velosipedçilər qrupu irəlilədikcə onlara Fransa şəhərlərindən, Niderlanddan, Almaniyadan, Bolqarıstandan, Türkiyədən və digər yollu ölkələrdən yeni iştirakçılar qatılacaq.

10 təklif irəli sürüləcək...

Qrupun məqsədi istixana qazlarının tullantılarının azaldılması üçün velosiped sürməyin əhəmiyyəti barədə məlumatlılığın artırılması ilə yanaşı, iştirakçı ölkələrin iqlim planlarında bu idman növünü inkişaf etdirmək üçün COP29 tədbirində 10 konkret təklif təqdim etməkdir. Bu təklifləri dəqiqləşdirmək üçün marşrut boyu əsas şəhərlərdə ekspertlər, birliklər və bələdiyyə nümayəndələri ilə görüşlər keçiriləcək.

İdeyanın tərəfdaşı "CycloTransEurope" bu maraqlı macəranı dəstəkləyib və Fransa Velosiped Turizm Federasiyasının üzvü olan bütün velosipedçiləri startda və mərhələlərdə qoşulmağa dəvət edib.

Beynəlxalq nüfuzumuzun göstəricisi

Dünyanın ən böyük beynəlxalq konfransı

olan COP29-da 100-dən çox dövlətin nümayəndəsi iştirak edəcək. İqlim dəyişmələrinin həsr edilmiş sonuncu COP28 konfransı bizim üçün həm də ona görə əlamətdar oldu ki, orada növbəti tədbirin 2024-cü ildə məhz Azərbaycanda keçirilməsi ilə bağlı çox ciddi qərar qəbul edildi. BMT-nin böyük güclərini özündə ehtiva edən dövlətlərin təmsil olunduğu konfrans qərar verən tərəflərin həmin tədbirin keçiriləcəyi şəhərə və ya dövlətə göstərdiyi etimadın bariz nümunəsidir. Yeni, Azər-

baycanla bağlı BMT səviyyəsində mövcud olan etibarlı tərəfdaş mövqeyi ölkəmizin kəfayət qədər siyasi nüfuzundan irəli gələrək hər mərhələdə formalaşır.

Azərbaycanın dünyanın ən böyük və mühüm dövlətlərarası tədbirlərindən biri olan COP29-a ev sahibliyi etməsi ölkəmizin region və digər xarici dövlətlərlə, həmçinin beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişafında mühüm rol oynayacaq. Son zamanlar dünyanın müxtəlif ölkə rəhbərlərinin Prezident İlham Əliyevə COP-29 da fəal iştirak edəcəkləri

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi

Məqalə Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "Azərbaycan Respublikasının dünya birliyinə inteqrasiyası, region ölkələri və digər dövlətlərlə, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlığının inkişaf etdirilməsi" istiqaməti üzrə hazırlanmışdır

ləri ilə bağlı dedikləri sözlər də bir daha ölkəmizin əldə etdiyi beynəlxalq nüfuzunu göstərir. Bu, Qoşulmama Hərəkatına sədrliyimiz və Təhlükəsizlik Şurasına üzvlüyümüzdən sonra xarici siyasətimizin ən böyük uğurlardan biridir.

Yegənə BAYRAMOVA

Güclü hüquqi baza formalaşdırılıb...

18 iyun İnsan Hüquqları Günüdür

Dünya birliyində özünə layiq yer tutmaq istəyən hər bir dövlət ilk öncə insan və vətəndaş hüquqlarının, azadlıqlarının hərtərəfli qorunmasını təmin etməlidir. Çünki insan hüquqlarına hörmət cəmiyyətin demokratiyalarını sübut edən əsas atributlardan sayılır. Son nəticədə müxtəlif tarixi dövrlərdən keçmiş bəşər sivilizasiyasının qazandığı ən böyük nailiyyətlərdən biri insan hüquqlarına hörmət anlayışıdır.

Azərbaycan bu mühiti yaratmağı bacaran dövlətlərdəndir. Ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarının təmin edilməsi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Onun tərəfindən həyata keçirilmiş hüquq islahatları Azərbaycanı demokratiya, hüquqi dövlət və vətəndaş cəmiyyətinin möhkəmləndirilməsinə zəmin yaradıb. 1995-ci ildə Heydər Əliyevin müəllifi olduğu ümumxalq səsverməsi yolu ilə qəbul edilmiş Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının böyük hissəsi məhz insan hüquqlarına həsr olunub. Bu amil dövlətimizin insan əməlinə nə qədər önəm verdiyinin göstəricisidir. Konstitusiya ölkəmizdə insan hüquq və azadlıqlarına əsaslanan yeni dövlət quruculuğunun formalaşdırıcısıdır. Beləliklə, ölkəmiz demokratik inkişaf yoluna Heydər Əliyevin müəyyənləşdirdiyi

siyasi-iqtisadi strategiya əsasında qədəm qoydu.

Azərbaycan humanist addımları ilə dünya ölkələri arasında hər zaman fərqlənib. 26 il öncə-1998-ci ildə Heydər Əliyevin təşəbbüsü ilə Şərqdə ilk dəfə olaraq ölüm cəzası ləğv edilib. Respublikamızda həyata keçirilən hüquqi islahatların ən mühüm mərhələlərindən biri insan hüquqlarının və azadlıqlarının müdafiəsində səmərəli hüquq-müdafiə mexanizmi olan Ombudsman təsisatının yaradılması idi. Heydər Əliyevin insan hüquqları üzrə müvəkkil institutunun təsis edilməsi məqsədilə 1998-ci il 22 fevral tarixli "İnsan və vətəndaş hüquqlarının və azadlıqlarının təmin edilməsi sahəsində tədbirlər haqqında" Fərman imzalanıb. Bundan başqa, 1998-ci il 18 iyun tarixli Sərəncamı ilə təsdiq edilən Dövlət Proqramında İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkili təsisatının yaradılması nəzərdə tutulmuşdu. Ombudsman təsisatının yaradılması hüquqi dövlət quruculuğu istiqamətində aparılan islahatların məntiqi davamıdır.

Hazırda bu islahatlar Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə uğurla davam et

“Yeni Azərbaycan” qəzetinə abunə olmaq istəyənlər aşağıdakı yayım şirkətləri ilə əlaqə saxlaya bilərlər:

“Azərpoçt” MMC PDM- 0125984955, 0552004544
“Azərmetbuatyayımı” ASC - 0124411991, 0124404694
“Soma” MMC - 0125940252, 0503336969
“PressInform” MMC - 0703400100, 0504560835
“Qaya” MMC - 0125667780, 0502352343
“Qasid” MMC - 0124931406, 0124938343

F.Ş.Ruhid Hüseynov - 0124349301, 0505357898
“Türküstan Media Group” MMC – 050 241-48-23
“Region Press” MMC – 055 316-79-01
“Ziya LTD” MMC - 0124977696, 0503067744

6 aylıq abunə - 79,20 AZN
12 aylıq abunə - 158,40 AZN

Suverenliyini bərpa etmiş Azərbaycanın ilk məzunları...

Düən Azərbaycanın bütün ümumtəhsil müəssisələrində “Son zəng” çalındı. 11 il ərzində biliklərə yiyələnən məktəblilər məzun adını qazandılar. Əslində, builk məzunlar daha fərqli, daha qüvvludurlar. Çünki onlar ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etmiş Azərbaycanın ilk məzunları sayılırlar!

2023-2024-cü tədris ilini ələmətdər

edən başqa məqamı da qeyd etməliyik. Azad edilən əzəli torpaqlarımızdakı məktəblərdən məzun olanlarımız da var. Onlar Qarabağ torpaqlarındakı məktəbin məzunları olaraq bir məsələ, bir əqiddə uğrunda təhsil aldılar. Elmlı, savadlı və sabahın qurucusu olaraq yetişməkdədirlər. Azərbaycan gəncliyinin bir qismi məhz azad edilmiş rayonlarımızdakı məktəbdən boy atır...

Unutmayaq ki, torpaqlarımızın işğalı nəticəsində təkcə Füzuli rayonunda 100-ə qədər orta təhsil və texniki peşə məktəbi ermənilər tərəfindən məhv edilib. Digər qədim yaşayış məskənlərimizdən biri olan Qubadlıda yaşı 100 ildən çox olan ilk dünyəvi məktəb də ermənilər tərəfindən dağıdılıb. Azərbaycanın mədəniyyət beşiyi Şuşa şəhərinin işğalı nəticəsində isə 23 ümumtəhsil məktəbi, 6 məktəbəqədər uşaq müəssisəsi, 7 məktəbəqədər uşaq tərbiyə müəssisəsi, peşə-ixtisas məktəbi, Mədəni-maarif, Kənd təsərrüfatı, M.M.Nəvvab adına Musiqi texnikumları, 2 sayılı Bakı Baza Tibb Texnikumunun filialı, həmçinin Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nəsimi adına Ədəbiyyat İnstitutunun filialları məhv edilib. Şuşa Realnı Məktəbi də ermənilər tərəfindən dağıdılaraq xarabalığa çevrilib. Ağdam şəhərində musiqi, kənd

təsərrüfatı, kənd təsərrüfatı mexanikləşdirmə və elektrikləşdirməsi texnikumları, 9 ümumtəhsil və internat məktəbi, iki peşə məktəbi, həmçinin Uşaq Şahmat məktəbi uşaq-gənclər idman məktəbi, ekoloji tərbiyə və təcrübəçilik məktəbi, tibb məktəbləri, texniki yaradıcılıq mərkəzi və gənclər yaradıcılıq mərkəzi fəaliyyət göstərirdi.

Amma dövlətimizin Qarabağda apardığı irimiqyaslı tikinti-quruculuq işləri çərçivəsində məktəblərin də tikilib yenidən istifadəsinə start verilib. Bu sahədə ilk müjdə Zəngilanın Ağalı kəndindən oldu. Həmçinin, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə 5 ümumi təhsil müəssisəsində 107 müəllim fəaliyyət göstərir, 762 nəfər təhsil alır. Həmin ərazilərdə 13 ümumi təhsil müəssisəsinin təmir-tikintisi davam edir, 2 ümumi təhsil müəssisəsinin tikintisi yekunlaşıb. 6 ümumi təhsil müəssisəsinin isə təmir-tikintisinə başlanılacaq.

32 il gecikən “Son zəng”...

Zəngilanın Ağalı kəndində ötən tədris ilində “Son zəng”-in sədalarını eşitməmişdik. Bu il isə işğaldan azad edilmiş digər ərazilərimizdə bu səs sədasi ətrafa yayıldı. Düən Xocalı şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbin işğaldan əvvəlki sonuncu məzunları yarımçıq qalmış hekayələrini 32 il sonra tamamlayıblar. 1992-ci il mayın 25-də keçirilən “Son zəng”-ə hazırlaşan məzunların arzuları fevralın 26-da Xocalının işğalı ilə yarımçıq qalmışdı...

Bu, Xocalı azadlığa qovuşduqdan sonra çalınan ilk “Son zəng”dir.

Füzulidə 8 nəfər məzun oldu...

Düən Mirzə Uluqbəy adına Füzuli şəhər 1 sayılı tam orta məktəbdə də son zəng

çalınıb. 465 nəfərin təhsil aldığı məktəbin 8 məzunı var.

Füzuli şəhərində sonuncu dəfə 1992-ci ildə məzun günü qeyd edilib və həmin ildə 1975-ci il təvəllüdlü 60-a yaxın şagird son məzun olub. 1993-cü ildə Füzuli rayonunun ərazisi erməni hərbi birləşmələri tərəfindən müəmmədi olaraq atəşə tutulduğu və işğala məruz qaldığı üçün həmin il rayonda son zəng qeyd edilməmişdi.

102 min 120 nəfər məzun oldu

Qeyd edək ki, bu il respublikada 102 min 120 nəfər XI sinfi bitirib. 2023-2024-cü tədris ilində ümumi təhsil müəssisələrində şagirdlərin sayı 1 milyon 706 min 935 nəfər təşkil edib. Cari tədris ilində ümumi təhsil müəssisələrində 150 min 445 nəfər IX sinfi bitirib. Bu tədris ilində ölkə üzrə 137 min 862 şagird birinci

sinfi bitirir. Ümumi təhsil müəssisələrinin məktəbəhazırlıq qruplarında 87 min 569 uşaq təhsil alıb.

Zəfər qazanmış bütöv Azərbaycanın məzunları, yolunuz uğurlu olsun...!

Yeganə BAYRAMOVA

“Səhliyalı” Şirkətinin kollektivi Azərbaycan xalqını

müqəddəs Qurban bayramı

münasibətilə təbrik edir.

Bu mübarək bayram günlərində ölkəmizin hər yerində geniş xeyriyyəçilik və sosial yardımlaşma tədbirləri həyata keçirilir, şəhidlərimizin ölməz xatirəsi ehtiramla yad olunur. Qoy bu əziz bayram günlərində kəsdiyiniz qurbanlar, xalqımız, dövlətimiz, Vətənimiz naminə etdiyiniz dualar Uca Allahın dərgahında qəbul olunsun!

Kollektiv adından şirkətin direktoru: Rövşən Səmədov

Təsisçi:
Yeni Azərbaycan Partiyası
Baş redaktor:
Aliqış HƏSƏNOĞLU

www.yeniazərbaycan.com
mail@yeniazərbaycan.com
Ünvan: Bakı - AZ-1000. Üzeyir Hacıbəyli - 66
Telefonlar:
598-37-76, 498-82-21
498-81-24, 498-19-84

İndeks: 67100
Lisenzia: N-B-317
Tiraj: 5687
Sifariş: 1309
“Kapital Bank” ASC-nin Nərimanov rayon filialı
h/h - 33080019443900419109
kod - 200093
VÖEN - 1500486601

Qəzet “Yeni Azərbaycan”ın bilgisayar mərkəzində yığılıb, səhifələnilib və “Azərbaycan” nəşriyyatında ofset üsulu ilə çap edilib.

Qəzet 1993-cü ilin aprel ayından nəşr olunur.
Məsul nəvbətçi:
Yeganə Bayramova